

A gazdasági szaknyelv reáliáinak élete, fejlődése és halála

Lakatos-Báldy Zsuzsanna

Összefoglalás

Az idők folyamán a szaknyelvek reáliái és terminusai is változnak, módosulnak, átalakulnak, esetleg kibálnak. Ezt a jelenséget, példaként, a BGE jogelődje, a Külkereskedelmi Főiskola kiadásában készült „Külkereskedelmi ismeretek portugál nyelven” című tankönyv megújításához kapcsolódóan szeretnénk görseő alá venni. Klaudy Kinga szerint a társadalmi és ipari, kereskedelmi élet reáliái (pl. cégek, banki intézmények, pénznemek, jogi berendezkedés) a történelem fejlődésével párhuzamosan történelmi reáliákká válnak (pl. pénzek: líra, márka stb.). Ha a nemzetközi ipart, bankrendszert, kereskedelmet nézzük, ezen a területen reáliákról csak tágabb értelemben lehet beszélni, hiszen a globalizáció nemzetek feletti, a szűkebb értelemben vett reáliáknak pedig egyik fontos tulajdonsága, hogy van nemzeti identitásuk. A nemzetközi életüket figyelembevére Klaudy Kinga terminologizálódott reáliáknak nevezi őket. A portugál külkereskedelmi szaknyelvi jegyzet megújítását 2022 óta végezzük. A korábbi, még főiskolai jegyzet 1993-ban készült, ezért a (terminologizálódott) reáliák frissítése, megtartása, módosítása vagy elvetése az eltelt idő és a közben bekövetkezett változások alapján feltétlenül szükséges. Ehhez a munkához kapcsolódóan igyekszünk megvizsgálni, hogyan alakult ezen (történelmi) szaknyelvi reáliák sorsa, valamint kitekintést nyújtani a terület általános kérdéseire.

Kulcsszavak: történelmi reáliák, terminusok, globalizáció, kultúra, szaknyelv

The life, development and death of economy-specific elements

Abstract

Over time, culture-, history- and economy-specific elements and terminology of technical languages change, they are modified, transformed or even become extinct. We would like to look at this phenomenon in the context of the revised textbook "Foreign Trade in Portuguese", published by the College of Foreign Trade, the legal successor of the Budapest University of Economy (BGE). According to Kinga Klaudy, the specific elements of social, industrial and commercial lives (e.g. those of firms, banking institutions, currencies, legal systems) become history-specific elements (e.g. currencies: lira, mark, etc.) as history evolves. If we look at international industry, banking and trade, we can only speak of these specific elements in a broader sense, since globalisation is supranational, and one of the important characteristics of such specific elements in a narrower sense is that they have national identity. Taking into account their international life, Kinga Klaudy calls them terminologised specific elements.

The Portuguese Foreign Trade Linguistic Dictionary has been updated since 2022. The previous edition, a college edition, was produced in 1993, so it is absolutely necessary to update, revise, maintain, modify or discard the (terminologised) specific elements taking into account political and historical changes that have occurred in the meantime. This article will examine how these history- and economy-specific elements have evolved and discuss general issues related to history-specific elements.

Keywords: history-specific elements, terms, globalisation, culture, language

Bevezetés

A külkereskedelmi szaknyelv reáliái

A gazdaság és kereskedelem nyelve valószínűleg az egyik legnagyobb múlttal rendelkező szaknyelv. Az ember, már az ősidőkben is csereberélt. A javak cseréje szükségszerűen felvetette az áruk megnevezését, a tranzakció megnevezését, az áru értékének a mérhetőségét, amit az emberiség kezdetben az árupénzzel (például kavics, só, kecske, teve) oldott meg. A pénz, mint fizetőeszköz feltalálása a gazdaság, s így a gazdasági szaknyelv kialakulásának kezdete lehetett. Így a gazdasági reáliák olyan fogalomkör, amely a gazdasági tevékenység valóságát jelenti. Keletkezésük, életük, átalakulásuk és némely esetben haláluk összetett folyamat, amelyet számos tényező befolyásol, és szorosan összefügg a gazdaság fejlődésével és változásával.

Azt is hozzá kell tenni, hogy ekkor még a gazdasági szaknyelv egy adott kultúr- és nyelvközösségre volt jellemző, és lehet, hogy egy másik kultúra számára ismeretlen volt. Például egy adott országban használt gazdasági kifejezések más országban másképpen nevezhetők meg, vagy lehet, hogy egy adott országban egyáltalán nincsenek hasonló fogalmak.

A gazdasági szaknyelv azonban mégis lényegében ugyanarról beszél mindenhol a világon, csak a fogalmak neve más. Ahhoz, hogy egy gazdasági szaknyelv értelmezhető legyen egy adott kultúra, ország vagy nyelvközösség számára, az egyes fogalmakat és jelenségeket adott helyen át/le kell fordítani és megfelelő kontextust kell adni hozzá, ahhoz, hogy az értelmezhető legyen.

Ezért vált nagyon fontossá a terminológizálás. A gazdasági reáliák és terminusok közötti kapcsolatokról szólva, először is fontos megérteni, hogy mi is az a reália és mi is az a terminus. A reália a valóságban létező dolgokat, jelenségeket jelenti, míg a terminusok a gazdasági fogalmakat, kifejezéseket takarják kultúrafüggetlenül, minden kultúra számára érthető módon.

Ha a mai nemzetközi ipart, bankrendszert, kereskedelmet nézzük, reáliákról csak tágabb értelemben lehet beszélni, hiszen a globalizáció nemzetek feletti, ezzel szemben a szűkebb értelemben vett reáliáknak egyik fontos tulajdonsága, hogy van nemzeti identitásuk.

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a gazdasági reáliák keletkezését, életét, átalakulását és esetleges halálát, és megvizsgálja, hogy a hipotézisekben szereplő feltételezések igazak-e. Véleményünk szerint a szaknyelvek reáliái az idők folyásával változnak, módosulnak, átalakulnak, kihalnak. Ezt a Külkereskedelmi ismeretek portugál és spanyol nyelvű korábbi kiadású tankönyvek - mint kutatási anyag - alapján szeretném igazolni.

Rövid történeti áttekintés

A magyar gazdasági szaknyelv történetét tekintve 1493-ból már rendelkezünk olyan nyelvemlékkel, amely a pénzkölcsönkérés és a kölcsönmegadás üzleti aktusának magyar nyelven történt megörökítése, amelyben megjelennek a *zálog*, *nyugtatóvány*, *nyugta* szavak.

A nyelvújítás a gazdasági nyelv szókincsére is kiterjedt: az új szavak részben meghonosodtak, részben rövid időn belül kihaltak. Gróf Széchenyi István használta először az *adó*, *bér*, *társaság* szavakat (Széchenyi I., 1844).

Az 1867-es kiegyezéssel létrejött Osztrák-Magyar Monarchia hatalmas egységes piaca, közös pénzügy, a Bach-korszakban létrehozott adórendszer, közös közlekedési, hírközlési rendszer stb. biztosította a további fejlődést. Szabaddá vált a tőke és a munkaerő áramlása. 1867-72 között 5 ezer

bank működött Magyarországon, 1864-ben létrehozták a *Budapesti Értéktőzsdét*, továbbá *kereskedelmi és ipari kamarák* alakultak. A magyar gazdasági szaknyelvhasználat gyorsan bővült [1.].

Később viszont a magyar gazdasági szaknyelvhasználat viszonylagos beszűkülésének lehettünk tanúi az 1945-1989-es tervgazdálkodással, KGST-vel fémjelzett időszakban. Ekkor valós piaczdasági események híján egyfajta gazdasági analfabetizmus lett úrrá a gazdasági élet „hétköznapi” szereplőin, értsd. a magánháztartásokon. Az „átlagember” korábban nem volt jelen a gazdaságban és a piacon, nem foglalkozott naponta a részvényárfolyamok alakulásával, nem érdekelte, hogy áll a dollár, nem érezte szükségesnek a gazdasági sajtó követését. A szocialista gazdasági szaknyelvet a közgazdasági és az üzleti fogalmi rendszer összemosása jellemezte. Mindez odavezetett, hogy egyfajta „zsargon” vagy másképpen szólva gazdasági reformnyelv alakult ki (az oktatásban is), amely egy KGST-s szubkultúrára volt csak jellemző például *tervgazdálkodás*, *5 éves terv*, *békekölcsön* (Szekrényesné Rádi, É., 2015).

1990 után a gazdasági szaknyelvben nemcsak új fogalmi rendszer alakult ki (főleg anglicizmusok, új fogalmak), hanem a globalizáció és a fenntartható fejlődés új ideológiai tartalommal is megtöltötte azt. Elérhetővé vált az angol, német, francia, spanyol stb. szakirodalom. A közoktatásban és a felsőoktatásban is egyre nagyobb teret nyert a gazdasági szaknyelv tanítása, s ennek folyamánaként a könyvpiacra is megjelentek a gazdasági szaknyelvi témájú könyvek, jegyzetek, fordítások. A kereskedelmi televíziók és rádiók gazdasági témájú adásai, a reklámok nem hagyták érintetlenül a köznyelvet sem. Így a gazdaság nyelve nemcsak az egyik leggyakrabban és legszélesebb körben használt nyelvváltozáttá vált, de sokszínűsége és a változások iránti fogékonysága okán rendkívül izgalmas kutatási terület is lett.

Az elmúlt évtizedekben a gazdaság nemzetközi integrációja és a globalizáció nagy hatással volt a gazdasági rendszerekre, az üzleti életre és a világkereskedelemre. A digitális technológia további változásokat hozott az üzleti világban és az élet minden területén. A gazdasági folyamatok gyorsabban mennek végbe, és a szolgáltatások és az információ szabad áramlása új lehetőségeket teremt a világ gazdaságában.

Megállapítható tehát, hogy a társadalmi, ipari és kereskedelmi élet egyes entitásai a fejlődés során reáliákká váltak, illetve válnak folyamatosan (cégek, banki intézmények, pénznemek, jogi berendezkedés), egyes reáliák pedig a történelem fejlődésével párhuzamosan kihaltak, vagy történelmi reáliákká váltak (például *pénz*: *lira*, *márka*).

A történeti áttekintés alapján az is megállapítható, hogy a gazdasági szaknyelv - a többi szaknyelvhez hasonlóan - nem önálló nyelvi rendszer, hanem sajátos, gazdasági, üzleti eseményekkel kapcsolatos (beszéd)helyzetekben a gazdasági tevékenységet professzionális szinten folytató személyek, illetve közösségek jellegzetes nyelvhasználat. Szókincse és a köznyelvi szókincs között nem vonható mindig éles határ.

Definíciók: A reáliák

A reália fogalmat vagy tárgyat önkényesen megjelölő kifejezés. Forrásnyelvi használata széleskörű, a célnyelvben azonban erősen korlátozott. Jellemzői:

- Erősen kötődik egy-egy nemzeti hagyományhoz.
- Fennmaradásának időtartama (gyakran) rövid.
- Eredete mindig az adott nemzeti nyelv.
- Denotátuma gyakran valóságos, kézzelfogható dolog.
- Egzotikus, a múlt hagyományait tükrözi és konzerválja.
- Jól felismerhető, mert egy másik kultúrában denotátuma nincs, és ezért idegenül hat.

- Fordításakor van választási lehetőség (transzliteráció, analógia keresése, magyarázó fordítás, általánosítás, teljes átalakítás, kihagyás).

Fordítása néha fel sem merül, ha igen, akkor nehéz találni hozzá célnyelvi ekvivalenst (ekvivalens nélküli lexika, kulturális szavak, egzotikus lexika, lakunák) (Klaudy, K.–Gulyás, R., (2015).

A terminusok

A fogalmat deskriptíven megjelölő szakkifejezés.

- Forrásnyelvi és célnyelvi használata csupán egy szűk szakmai körre jellemző.
- Fordításakor nincs választási lehetőség, mindig ugyanúgy kell használni.
- Fordítása szükségszerű és mindig eleve van vagy születik célnyelvi ekvivalense.
- Nem, vagy csak gyengén kötődik a nemzeti hagyományokhoz.
- Fennmaradásának időtartama hosszú.
- Eredete gyakran egy másik idegen nyelv: latin–görög–angol.
- Denotátuma gyakran nem megfogható, hanem inkább fogalmi természetű dolog.
- Praktikus, a jelen és jövő megértését, építését szolgálja.
- Néha nehezen felismerhető, mert egyes nyelvhasználók terminusként használhatnak olyasmit, ami mások számára is jelent valamit, de csak köznyelvi értelemben.
- A terminusok olyan fogalmakat, szavakat vagy kifejezéseket jelentenek, amelyek jelentésükre vonatkozóan egy meghatározott meghatározást, definíciót képviselnek. A terminusokat számos területen használják, többek között a tudományban, a jogban, az üzleti világban, a technológiában a mi esetünkben a gazdaság világában (Klaudy, K.–Gulyás, R., (2015).

A reáliák és a terminológia kapcsolata

A gazdasági szaknyelv fontos ismérve az egyértelműség. Egy társadalom minden tagja valamilyen módon és valamilyen szinten bekapcsolódik a gazdasági körfolyamatba. Ezért szükségszerűvé válik a gazdaság területén való bizonyos szintű jártasság is. Ez a jártasság a gazdasági szaknyelv megértését, használatát és a nyelvhasználat mögött meghúzódó gazdasági tartalmak ismeretét jelenti. Ezért fontos, hogy a professzionális gazdasági szereplők nyelvhasználata egyértelműen közvetítse a kifejezni kívánt tartalmat, így a különböző terminusok, szaknyelvi kifejezések jelentését is.

A gazdaság nyelve rendkívül szerteágazó, gazdag belső struktúrával rendelkező szaknyelv. Fejlődését nemcsak az adott szakterületek eredményei, hanem a történelmi (társadalmi, politikai) körülmények is alapvetően meghatározták.

A nemzetközi életüket figyelembevéve felvetődik a kérdés, hogy ezek az elnevezések reáliák vagy terminusok?

Klaudy Kinga szerint ezek „terminologizálódott reáliák”, ugyanis – noha valaha minden ország nyelvhasználói számára reáliaként jelentek meg – minden célnyelvre le kellett és le is lehetett őket fordítani. Szemben a hagyományos reáliákkal, amelyek akár évszázadokig is „elvannak” anélkül, hogy bárki le akarná őket fordítani, a legtöbb nemzetközi ipari, kereskedelmi reália nagyon gyorsan terminussá is válik, hiszen eleve azonnal több másik nyelven is megjelenik, és mivel az adott kultúrák képviselői együtt alkotják őket, legfeljebb a meghonosodás rövid, első szakaszában merül föl a

probléma, hogy „ez a mi kultúránkban nincsen, ezért ezt mi nem tudjuk mondani” (Klaudy, K – Gulyás, R. (2015).

Reáliákból terminusok

A terminussá válás során a reália alaptulajdonságait el kell, hogy veszítse. Jellemzőik:

- kulturálisan kötött nyelvi elemek, illetve kulturálisan kötött szavak, tehát kulturális „emlékezetük”van,
két nyelvnek soha nincsenek azonos jelentései, mivel jelek más hálót alkotnak,
- nyelvhasználatbeli jelentésük meghatározott kontextushoz kötődik

Ha ezekből terminust akarunk készíteni, akkor:

- feltétel, hogy a tranzitivitásnak és a szimmetriának teljesülnie kell, és kontextushálójuknak minden nyelvben azonosnak kell lenniük,
- nemcsak a terminusoknak kell alkalmazkodni a nyelvekhez, hanem a nyelveknek is a terminusokhoz.

Fontos észrevenni, hogy mindkettő az idővel változhat és adaptálódhat a környezethez. A reáliák idővel változhatnak, mert a valóság változik, míg a terminusok jelentése változhat, mert az új tudományos eredmények, technológiai fejlemények és új kutatási eredmények befolyásolhatják. Végül, mindkettőnek fontos szerepe van az emberek kommunikációjában, megértésében és a kulturális jelenségek, értékek kifejezésében. A reáliák kifejezik a valóságot és az emberek életét, míg a terminusok segítik az embereknek megérteni és kommunikálni egy adott témát és szakterületen.

A fenti jelenségek megjelennek a szakkönyvekben

A portugál szaknyelvi jegyzet megújítására most kerül sor. A korábbi jegyzet 1993-ban készült, ezért a (esetleg terminológizálódott) reáliák frissítése, megtartása, módosítása vagy elvetése az eltelt idő és a közben bekövetkezett változások alapján feltétlenül szükséges. Ezen közben törekszünk megvizsgálni, hogy hogyan alakult ezen történelmi reáliák sorsa, melyek a következők lehetnek:

- keletkeztek,
- módosultak,
- terminológizálódtak,
- átvettünk helyette mást (anglicizmust pl.),
- kihaltak.

Érdekessége a jegyzetnek, hogy nem sokkal a rendszerváltás után készült, így az új és régi fogalmi rendszer reáliái (*KGST, Közös Piac*) még keverednek egymással.

Hipotézisek

Kutatásunk során a következő hipotéziseket állítottuk fel:

1. A gazdasági reáliák keletkezése a gazdasági (politikai) folyamatok természetes következménye, amelyet az emberi tevékenység és a természeti erőforrások használata okoz.
2. A gazdasági reáliák élete függ a gazdasági, politikai környezettől, amelyben jelen vannak. A gazdasági környezet változása befolyásolja a reáliák életciklusát.
3. A gazdasági reáliák átalakulása folyamatos, és ezt a folyamatot a technológiai fejlődés, az új piacok megjelenése és a változó gazdasági környezet okoz.

4. A gazdasági reáliák halála a természetes életciklus része, amelyet a gazdasági környezet változása, a technológiai fejlődés és a piacok megváltozása okozhat.
5. Az állami beavatkozás befolyásolja a gazdasági reáliák keletkezését, életét és halálát.

Anyag és módszer

Módszer

A kutatási anyagot elemezve arra vagyunk kíváncsiak, hogy a tankönyvek (is) valóban bizonyítják, hogy a gazdasági reáliák életciklusa valóban létezik, és hogy az életciklus fázisai megfelelnek a hipotézisek által leírtaknak. Kigyűjtjük a reáliákat (a cikkben a dőlt betűs példák), osztályozzuk a történelmi időszakok alapján és ennek alapján bizonyítjuk a hipotézisek helyességét vagy helytelenségét.

Kutatási anyag

A kutatáshoz felhasznált anyag a BGE KKK portugál és spanyol nyelvű jegyzetei (Szurovsky, K. (1992), Pellicer, F. et al., (2003).

Eredmények

Hogy függenek össze a reáliák a történelemmel?

A reáliák és a történelem között szoros kapcsolat van, mert a reáliák megjelenése és jelentősége idővel változik. A reáliák a történelem során átalakulhatnak, új jelentést kaphatnak, vagy teljesen eltűnhetnek.

A történelmi reáliák, mint például a vallás, a politika, a technológia, a gazdaság, a társadalmi szokások, a kultúra is, részesei és tükrözői a történelmi változásoknak, amelyeket az emberek az idők során átélnek. A történelem befolyásolja a reáliák megjelenését és jelentőségét, és egyben a reáliák is befolyásolják a történelmi eseményeket.

Azoknak a reáliáknak, amelyek meghatározzák az emberek életét egy adott történelmi korszakban, saját történelmük van, ami az adott korszakba helyezi és megértést ad róla, és amelynek megértésére fontos szem előtt tartani a történelmi hátteret, értelmezni a reáliák jelentését és szerepét az adott időszakban. Egyúttal, ha valahol „találkozunk velük”, akkor már el is tudjuk helyezni őket a megfelelő korszakba.

Hogyan keletkezik egy reália?

Egy gazdasági reália keletkezhet különböző módon, és ez függ a gazdaság állapotától, a társadalmi változásoktól és a technológiai fejleményektől.

- Az egyik módja, hogy egy gazdasági reália keletkezik az, amikor új termékek, szolgáltatások jönnek létre, amelyek megváltoztatják a meglévő gazdasági folyamatokat, például *zálog, nyugtatvány, nyugta*.

- A másik módja, amikor a meglévő gazdasági folyamatokat átalakítják, új szabályozásokkal, változtatásokkal a termelési módszerekben, vagy a piaci viszonyokban, például *rögzített árfolyamok, vám*.
- Egy harmadik módja, amikor a társadalmi változások okozzák a reáliák keletkezését. Például a társadalmi igények változása megváltoztathatja a keresletet és az igényeket az adott termékekre, ezzel új reáliákat hozva létre, például *árkontroll, árpolitika, hiánycikk*.
- Végül, a gazdasági reáliák keletkezhetnek a politikai döntések és az állami beavatkozás eredményeként is, amikor új szabályozásokat hoznak létre, hogy segítsenek a gazdasági növekedésnek, vagy új intézményeket hoznak létre a gazdasági folyamatok szabályozására, például *állami gazdaság, tervgazdaság*.

Hogy hal ki egy gazdasági reália?

Egy gazdasági reália kihalhat egy adott kontextusban, ha az adott jelenség, folyamat, vagy intézmény már nincs jelen az adott gazdaságban, vagy ha a korábban jelentős szerepet játszó reália, egy váltás következtében elveszti jelentőségét és már nem játszik jelentős szerepet.

- Technológiai fejlődés: A technológiai fejlődés néha kihalóvá tesz egy reáliát. Például a mezőgazdasági gépek megjelenése, ami lehetővé teszi a mezőgazdasági termékek termelését, a kézi munkát kiváltja, ami eltűnteti azokat a reáliákat, amik abban a kontextusban voltak jelentősek, például *sarló, floppy*.
- Természetes folyamat: Az idő múlásával, a társadalom és a kultúra változik, ami új reáliák kialakulásához vezethet és régi reáliák eltűnéséhez.
- Társadalmi változások: A társadalmi normák, elvárások és konvenciók változása is hozzájárulhat a reáliák kihalásához. Például a női egyenjogúság elterjedése kihalóvá tette azokat a reáliákat, amik a női szerepeket és teendőket definiálták. De megszűntek például a *rögzített árfolyamok, európai elszámolási egység, Európai Valuta Egység*.

Kihaltnak tekintem azokat a reáliákat, melyek:

- Nyom nélkül eltűntek a múltban, például *kő vagy bronz eszközök megnevezései*.
- Történelmi reáliákká alakultak például *solidus, frank, cséphadaró, társadalmi osztályok, státusz*. (Egy történelmi reália a múltban jelentős volt valamilyen okból, és az emberiség kulturális öröksége része, de az adott kultúrában jelenleg nem létezik, nem játszik szerepet.)

Hogyan módosul (mutálódik) egy gazdasági reália?

Egy gazdasági reália általában változik az idő múlásával, és ezt változást a gazdaságban, a technológiában és a társadalmi folyamatok okozhatják.

- Például, a fizetési módok változhatnak az idő múlásával. A középkorban a fizetés legtöbbször terményben történt, később a *pénz* a fő fizetési eszköz. Megjelent a *csékek*, majd megjelentek például a *bankkártyák, mobil fizetőeszközök*.
- Vagy, a termelés módja változhat, ami új technológiák bevezetésével járhat. A mezőgazdaságban például az öntözés és a gépesítés hozzájárulhatnak a termelés növekedéséhez, és ez jelentősen változtathatja a mezőgazdasági termelést, például *traktor, GPS vezérelt traktor vagy munkagép, vetőmag, GMO vetőmag, Közös agrárpolitika (KAP)*.

Az is előfordulhat, hogy a reáliák jelentése változik és mást jelent manapság, mint amit korábban jelentett. Például a *szállítási infrastruktúra* fogalmának jelentése az idő múlásával változott, *logisztikai központokká* alakult.

Hogyan terminológizálódik világunk?

Minden nyelvben megvannak a gazdaság működéséhez szükséges reáliák. A hipotézisekben szerepelt, hogy egyrészt a gazdasági reáliák élete függ a gazdasági, politikai környezettől, amelyben jelen vannak, valamint a gazdasági környezet változása befolyásolja a reáliák életciklusát, másrészt az állami beavatkozás befolyásolja a gazdasági reáliák keletkezését, életét és halálát.

Az Európai Unió felépítésével, közigazgatásával és adminisztrációjával új szintre léptünk a kapcsolatok – akár nyelvi, akár a reáliák – szempontjából. Az Európai Unióval kapcsolatos információcsere lebonyolításához pontos, szakszerű fordításokra van szükség. A szakszerű fordítás alapfeltétele a terminológia, a már kialakult vagy kialakulóban lévő szaknyelv megfelelő alkalmazása. „A normák szerint rendszerezett terminológia segítségével hatékonyabban tudnak együttműködni az adott terület szakemberei, mivel felgyorsul közöttük a kommunikáció folyamata” (Sager 1998: 257). Különösen fontos ez a közigazgatási, jogi, gazdasági szaknyelv esetében, hiszen a szabályozás nyelvi megnyilvánulásban ölt testet: a szöveg szakmai és nyelvi pontossága egymást feltételezi.

Így a nemzeti reáliákkal kezdeni kell valamit, mert ilyen széles nemzetközi szinten valamilyen normarendszer nélkül nem létezik nyelvi közlés. A nyelvi közlés lényegében azért is válik lehetségessé, mert az egyes nyelvi elemeket a történelmileg kialakult hagyomány alapján ugyanúgy értelmezi a közlő, mint a befogadó. Különösen fontos a nyelvi norma szerepe a szaknyelvekben, hiszen a szakközlemények rendszerint új információt hordoznak, vagy legalább az olvasójuk számára újakat. „Arra kell törekednünk, hogy az újonnan alkotott szakszavak minél több követelménynek eleget tegyenek. (...) a leendő szakszavaink a lehetőséghez mérten egyszerűek, hajlékonyak, ha módunk van rá magyarosak, a szaknyelvi terminológia vagy a nómenklátúra rendszerébe jól beilleszthetők, s lehetőleg időállóak legyenek” (Seregy 1989: 32, 36).

A kompatibilitás kialakítása két elv alapján történhet: egyrészt a számítógépes feldolgozhatóság érdekében közelednünk kell az Európai Unió hivatalos nyelveinek szakszókészletéhez, másrészt törekednünk kell a megfelelő magyar nyelvű terminológia kialakítására. Ez utóbbira már azért is szükség van, mert a terminológia elemei szoros kapcsolatban állnak a köznyelvvél, azaz a széles körben használatos reáliákkal.

„A szakszókincsek ma már a magyar szókészletnek nagyobb részét alkotják, mint a közmagyar szavak, s bizonyos számítások szerint jóval több szaknyelvi írásbeli produktum jelenik meg, mint köznyelvi vagy irodalmi. (...) a magyar nyelv leginkább fejlődő, szókészletükben gyarapodó részei a szaknyelvek” (Kiss 1995: 83).

Hogy évül el egy szakkönyv?

A gazdasági szakkönyvek rendkívül fontos források a gazdaságtudomány területén, és a tartalmuk idővel változik és fejlődik az új ismeretek és gazdasági folyamatok megjelenése miatt. Az érvényességük meghatározása összetett kérdés, amelyet számos tényező befolyásolhat. Az évülési folyamatot a gazdasági szakirodalomban általában három tényező befolyásolja: az időbeli elavulás, a gazdasági környezet változása és az elméleti fejlődés. Először is, az időbeli elavulás folyamata jelenik meg. Az új technológiák megjelenése, az intézményi változások, a szabályozások módosítása mind-mind

hatással vannak a gazdaságra. Ezen változások miatt az idővel a gazdasági szakkönyvek tartalma elavulhat.

1. táblázat: Példák

<i>Existem taxas de câmbio fixadas (no caso de moedas inconvertíveis ou inconvertíveis (e flexíveis) esta flutuação também pode ser controlada.</i>	<i>Vannak rögzített árfolyamok (konvertibilis vagy nem konvertibilis (és rugalmas) valuták esetében ez az ingadozás is szabályozható.</i>
2. European Unit of Account) 1. Ver "Sistema monetário europeu". <i>Devido a variedade de divisas nacionais, a Comunidade Económica Europeia achou necessário criar uma unidade comum de conta para fins contabilísticos. As unidades de conta foram criadas para o orçamento, a Comunidade Europeia do Carvão e do Aço, a agricultura, o Banco Europeu de Investimento, as pautas aduaneiras e o Fundo de Desenvolvimento Europeu.</i>	2. Európai elszámolási egység) 2. Lásd "Európai monetáris rendszer". <i>A nemzeti valuták sokfélesége miatt az Európai Gazdasági Közösség szükségesnek találta, hogy közös elszámolási egységet hozzon létre a számviteli célokra. Számlaegységeket hoztak létre a költségvetés, az Európai Szén- és Acélközösség, a mezőgazdaság, az Európai Beruházási Bank, a vámok és az Európai Fejlesztési Alap számára.</i>
<i>Em 1979, foi introduzida uma nova unidade de conta, na implementação do sistema monetário europeu, chamada "unidade de conta europeia" (European Currency Unit - ECU).</i>	<i>1979-ben az Európai Monetáris Rendszer bevezetésekor új elszámolási egységet vezettek be, az "Európai Valuta Egység" (ECU) nevet.</i>
<i>É isto que o SME pretende evitar. No centro encontra-se o ECU (Unidade de Conta Europeia) uma unidade monetária composta por um cabaz que compreende a totalidade das divisas comunitárias.</i>	<i>Az EMS célja éppen ennek elkerülése. A középpontban az ECU (Európai Valuta Egység) áll, egy olyan monetáris egység, amely az összes közösségi valutát tartalmazó kosárból áll.</i>

Forrás: Saját szerkesztés

Az elmúlt években például a digitális gazdaság, a kriptovaluták, a mesterséges intelligencia és a fenntarthatóság területén jelentős fejlődések történtek, és ezek a témák sok régebbi szakkönyvben nem szerepelnek, például *blokklánc* (cadeia de blocos), *pénzügyi technológia* (fintech), *megosztás alapú gazdaság* (economia compartilhada), *tömegfinanszírozás* (financiamento coletivo), *mesterséges intelligencia* (inteligência artificial), *big data* (big data).

Másodszor, a gazdasági környezet változása is befolyásolja a gazdasági szakkönyvek érvényességét. Az egyes országok gazdasági politikái, a nemzetközi gazdasági kapcsolatok, a globális piacok és a monetáris politika mind változó tényezők. A gazdasági szakkönyveknek fel kell frissíteniük ezeket a változásokat, hogy lépést tudjanak tartani a gazdasági valósággal, például *e-commerce* > *m-commerce* (mobile commerce), *elektronikus kereskedelem* > *mobilkereskedelem*, *traditional retail* > *brick-and-mortar retail* (bagyományos kiskereskedelem > téglá-és-mörtel kiskereskedelem), *sharing economy* > *access economy* (megosztás alapú gazdaság > hozzáférés alapú gazdaság), *on-demand economy* > *gig economy* (igény szerinti gazdaság -> gig gazdaság), *peer-to-peer lending* > *marketplace lending* (példák közötti kölcsönzés > piaci alapú kölcsönzés).

Végül az elméleti fejlődés is fontos tényező az évülésben. Az új kutatási eredmények és elméletek megjelenése általában továbbfejleszti és kiegészíti a meglévő gazdasági elméleteket és modelleket. Az új megközelítések és módszerek szükségessé tehetik a gazdasági szakkönyvek módosítását vagy

bővítését, például *költség-haszon elemzés, gazdasági növekedés elmélete, a humán tőke elmélete (human capital theory), befektetési döntések elmélete, viselkedési pénzügyi elméletek (behavioral finance theories), fenntartható fejlődés elmélete, környezetgazdaságtan (environmental economics)*.

Az elévülés számszerűsítése

A Szurovszky () Portugál szaknyelvi jegyzet I. kötetét megvizsgálva az alábbi statisztikát állítottuk össze (2. táblázat):

2. táblázat: Statisztikák

Megnevezés	Szavak száma	%-ban
Az első kötet összes szavainak száma	36933	
Az első kötet összes gazdasági reáliáinak száma (duplikált is)	3377	9,14%
Az első kötet összes gazdasági reáliáinak száma (egyszeres)	2267	6,14%
Terminológiává átalakult reáliák	256	9,14%
Kihalt, illetve történelmi reáliává alakult	60	6,14%

Forrás: Saját szerkesztés

A hipotézisek további bizonyítása

Az alábbiakban konkrét példákat sorolunk fel állításokkal alátámasztva a hipotéziseket.

- Gazdasági reáliák keletkezése az emberi tevékenység és a természeti erőforrások használata következtében:
 - Az autógyártás gazdasági reáliái, amely az emberi tevékenység (autógyárak létrehozása és autók gyártása) és a természeti erőforrások (acél, üzemanyag stb.) használatának eredménye.
 - A turizmus gazdasági reáliái az emberi tevékenység (szállodák, éttermek, turisztikai szolgáltatások) és a természeti erőforrások (turisztikai látványosságok, természeti környezet) kombinációja.
- Gazdasági reáliák élete a gazdasági és politikai környezettől függ:
 - Az olajárak drasztikus változása hatással van a benzinkutak gazdasági reáliáira. Az olajár emelkedése vagy csökkenése befolyásolja a benzinkutak nyereségét és működését.
 - Az ingatlanpiaci válság a lakásépítők gazdasági reáliáit érinti. Ha a gazdasági környezetben lakossági vásárlók kevésbé engedhetik meg maguknak az ingatlanvásárlást, az a lakásépítők üzleti tevékenységét csökkentheti.
- Gazdasági reáliák átalakulása a technológiai fejlődés, az új piacok megjelenése és a változó gazdasági környezet eredménye:
 - A digitális streaming szolgáltatások megjelenése jelentős változást hozott a zeneipar gazdasági reáliáiban. A hagyományos CD-k és letöltések helyett a streaming platformok terjedése és népszerűsége új bevételi forrásokat és üzleti modelleket hozott.
 - Az e-kereskedelem fejlődése új gazdasági reáliák megjelenését hozta a kiskereskedelem területén. Az online piacterek és az internetes áruházak gyors növekedése

jelentős változásokat hozott a vásárlási szokásokban és a kereskedelmi tevékenységben.

- Gazdasági reáliák halála a természetes életciklus része, amelyet a gazdasági környezet változása, a technológiai fejlődés és a piacok megváltozása okozhat:
 - Az analóg fényképezőgépek piaca jelentősen visszaszorult a digitális fényképezőgépek megjelenésével és a mobiltelefonok kameráinak fejlődésével. Az analóg fényképezőgépek gyártása és forgalma visszaesett, így mint gazdasági reália megszűnt.
 - Az ólomakkumulátorokat az új technológiák, mint a lítium-ion akkumulátorok váltották fel. Az ólomakkumulátorok piaca jelentősen csökkent, mivel az új technológia hatékonyabb és környezetbarátabb volt.
 - Az állami beavatkozás befolyásolja a gazdasági reáliák keletkezését, életét és halálát:
 - Az állami támogatás és szabályozás a megújuló energiaforrások gazdasági reáliáit erősítheti. Az állami támogatás segíthet a megújuló energia projektek fejlődésében és növekedésében.
 - Az adópolitika változása vagy új szabályozások befolyásolhatják a vállalatok gazdasági reáliáit. Az adók növekedése vagy csökkenése hatással lehet a vállalati nyereségre és tevékenységekre.

Ezek a példák jól mutatják, hogy a gazdasági reáliák létrejötte, életciklusa és megszűnése számos tényezőtől függ, beleértve az emberi tevékenységet, a gazdasági és politikai környezetet, a technológiai fejlődést és az állami beavatkozást.

A fentiekből következően a gazdasági szakkönyvek frissítése és módosítása fontos feladat. Az új kutatási eredmények, elméletek és változó gazdasági környezetek miatt a gazdasági szakkönyveknek lépést kell tartaniuk a változásokkal.

Köveztetések és javaslatok

A fentiek alapján a következőket lehet/kell tenni a gazdasági szakkönyvekkel:

- Frissített és bővített kiadások: Az új gazdasági reáliák és elméletek bevezetéséhez a gazdasági szakkönyveknek frissített és bővített kiadásokat kell kiadniuk. Új fejezeteket és tartalmakat kell hozzáadni a legújabb kutatási eredményekkel, módszerekkel és megközelítésekkel.
- Aktualizált példák és esettanulmányok: Az aktuális gazdasági helyzetekhez és folyamatokhoz kapcsolódó példákat és esettanulmányokat kell felvenni a gazdasági szakkönyvekbe. Ez segít a diákoknak és olvasóknak a valós idejű példákon keresztül megérteni és alkalmazni a gazdasági elméleteket és fogalmakat.
- Technológiai fejlődésre való összpontosítás: Az új technológiai fejlemények hatása a gazdasági reáliákra és folyamatokra fontos tényező. A gazdasági szakkönyveknek figyelembe kell venniük a technológiai fejlődést és annak hatásait a gazdasági területeken, például az automatizáció, a mesterséges intelligencia vagy az adatok elemzése terén.
- Átfogó elemzések és összefüggések: A gazdasági szakkönyveknek átfogó elemzéseket kell tartalmazniuk, amelyek összekapcsolják a gazdasági reáliákat a politikai, társadalmi és környezeti tényezőkkel. Ez segít megérteni a gazdasági folyamatok összetett összefüggéseit és hatásait.
- Rugalmasság és folyamatos frissítés: A gazdasági szakkönyveknek rugalmasnak kell lenniük, hogy alkalmazkodni tudjanak az újabb fejleményekhez és változásokhoz a gazdaságban. A

szerzőknek és kiadóknak folyamatosan frissíteniük kell a tartalmakat, hogy lépést tudjanak tartani az elméleti fejlődéssel és a gazdasági változásokkal.

Ezek az intézkedések segíthetnek a gazdasági szakkönyvek megfelelő aktualizálásában és a friss kutatási eredmények, elméletek és gazdasági változások beépítésében. Ezáltal a gazdasági szakkönyvek relevánsak és naprakészek maradnak, támogatva a diákokat, kutatókat és olvasókat a gazdasági folyamatok jobb megértésében és elemzésében.

Hivatkozott források

- Kiss, J. (1995): *Társadalom és nyelvhasználat*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Klaudy, K. – Gulyás R. (2015): Terminusok és reáliák az európai uniós kommunikációban In: Bartha-Kovács Katalin et al. (szerk.): *Transfert nec mergitur. Albert Sándor 65.születésnapjának tiszteletére*. Szeged: JATE Press. pp. 75–84.
- Klaudy, K. (2013): Nyelvi és kulturális aszimmetria a reáliák fordításában. In: Bárdosi V. (szerk.): *Reáliák – A lexikológiától a frazeológiáig. Értelmezések és fordítási kérdések*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. pp. 86–91. (DOI jelölt)
- Pellicer, F., – Bartha, É., – Faludy, K., – Martínez, Á., – Győri, A., – Rentería, A., – Kiss, B. (2003): *Spanyol szaknyelvi tankönyvek*
- Sager, J. C. (1998): Terminology – standardization. In: Baker, M. (ed.): *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. pp. 355–8. London–New York: Routledge. (DOI: [10.1016/j.sbspro.2014.01.187](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.187))
- Seregy, L. (1989): Nem szakszerű, ha érthetetlen. In: Bíró Á. (szerk.): *Szaknyelvi divatok*. Budapest: Gondolat Kiadó, pp. 28–36.
- Széchenyi, I. (1844): *Adó és két garas. Jelenkor 1844*. Letöltve: 2023. július 11. Forrás: <https://mek.oszk.hu/08100/08188/08188.htm>
- Székrenyesné Rádi, É. (2015): A magyar gazdasági szaksajtó (2010-2013) kognitív nyelvészeti elemzése. Doktori disszertáció, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi kar.
- Szurovszky, K. (1992): *Portugál szaknyelvi jegyzet I. II. III. kötet*. Budapest: BGF.

Internetes források

- [1.] <https://fazekas.hu/>

Szerző | Author

Lakatos-Báldy Zsuzsanna

ORCID: [0009-0002-6197-248X](https://orcid.org/0009-0002-6197-248X)

Dr., PhD

egyetemi docens

Budapesti Gazdasági Egyetem Nemzetközi Üzleti Szaknyelvek Tanszék

A műre a Creative Commons4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: [CC-BY-NC-ND-4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Nyelvvizsga-lehetőségek és -követelmények Magyarországon

Szilvási-Bódis Zsuzsanna

Összefoglalás

Írásom első felében a nyelvvizsga, illetve a különböző nyelvvizsgák megjelenését, jelenlétét mutatom be Magyarországon. Felvázolom a hazánkban elsőként megjelent, hosszú ideig egyeduralkodó egynyelvű Állami Nyelvvizsga történetét, majd az idővel bevezetett többi hazai és nemzetközi nyelvvizsgarendszert, főbb jellemzőit. Teszem ezt azért, mert hosszú ideig a nyelvvizsga nagyon fontos követelmény volt országunkban mindenekelőtt az oktatásban, de a munka világában is, ezért is alakulhatott ki ez a nagy választék.

A tanulmány másik felében pedig a nyelvvizsga, a nyelvvizsga-bizonyítvány elsősorban a felsőoktatásban betöltött szerepének alakulását részletezem. A vonatkozó jogszabályok áttekintésével bemutatom a nyelvvizsga mint követelmény "pályafutását", azaz miként változott a nyelvvizsga-követelmény megítélése, helyzete az utóbbi néhány évtizedben, egészen mostanáig.

Kulcsszavak: *nyelvvizsga, nyelvvizsga-rendszerek, nyelvvizsga-bizonyítvány szerepe, jogszabályok*

Language exam options and requirements in Hungary

Abstract

In the first half of my article, I present the history of the language exam and the various language exams in Hungary. I will outline the history of the monolingual State Language Examination, which was the first to appear in our country for a long time, and then the main characteristics of the other domestic and international language examination systems introduced over time. I do this because, for a long time, the language test was a very important requirement in our country, first of all in secondary, vocational and higher education, but also in the world of work, which is why this large selection could have developed.

In the other half of the study I detail the development of the role of the language test and the language test certificate, primarily in higher education. By reviewing the relevant legislation, I present the "career" of the language test as a requirement, i.e. how the perception and situation of the language test requirement has changed over the past few decades, until now.

Keywords: *language test, language test systems, the role of language certificate, legislation*

Bevezetés

A kormány a közelmúltban meghozott, nyelvvizsgakövetelményt érintő döntése ismét az érdeklődés és a viták középpontjába állította a nyelvvizsgát, annak szükségességét, jelentőségét.

Magyarországon a nyelvvizsgának, nyelvvizsgázás lehetőségének ma már sok évtizedes hagyománya van. Ebben a történetben egészen 1967-ig tekinthetünk vissza, amikor megszületett a hosszú ideig egyeduralkodó Állami Nyelvvizsga. Aki igazolást kívánt szerezni idegennyelv-tudásáról, ebben a kétnyelvű nyelvvizsgarendszerben tehetette meg.

A rendszerváltás után, a 90-es években „kinyílt a világ”, széles körben lehetővé vált a keleti blokk országaiba történő utazás, és az iskolákban mindenki számára hozzáférhetővé váltak a „nyugati nyelvek” is. Mindemellett a nemzetközi nyelvvizsgarendszerek is fokozatosan meghonosultak hazánkban. Gondoljunk csak a szélesebb körben ismert TELC (The European Language Certificates), ECL (European Consortium for the Certificate of Attainment in Modern Languages), ÖSD (Österreichisches Sprachdiplom) és Goethe Zertifikat nyelvvizsgákra.

Azonban nemcsak a nemzetközi nyelvvizsgák színesítették a palettát, hanem egyre több magyar nyelvvizsga közül is lehetett és lehet ma is választani. Ennek a nagy választéknak a kialakulását ösztönözte a nyelvvizsga kiemelt szerepe, mivel úgy tekintettek rá hosszú ideig mint a nyelvtudás általánosan elfogadott bizonyítékára.

A következőkben a Magyarországon elérhető, jelentősebb nyelvvizsgarendszereket kívánom nagyon röviden bemutatni. Azt követően pedig áttekintést adok a nyelvvizsga szerepének változásáról a felsőoktatásban.

Nemzetközi nyelvvizsgák

Az egyik legrégebb óta hazánkban is működő nyelvvizsgarendszer a The European Language Certificates, a TELC [14]. Budapesti Nyelvvizsga-központtal működik és sok vizsgahelyen letehető az angol és német nyelvből akkreditált vizsga. A beszélgetést itt a vizsgázó nem a vizsgáztatóval, hanem a másik vizsgázóval folytatja.

A másik, talán legismertebb nemzetközi nyelvvizsga hazánkban a European Consortium for the Certificate of Attainment in Modern Languages, azaz ECL [4]. Pécsen van a központja, számos városban rendelkezik vizsgahellyel. Különlegessége, hogy az íráskészséget mérő feladatokhoz használható szótár, ami más vizsgákra nem jellemző, valamint – hasonlóan az előtte említett nyelvvizsgához – a szóbeli vizsgarészben két vizsgázó folytat beszélget egymással.

2001 óta van jelen Magyarországon az Euro Exam International nyelvvizsga [5], amelynek keretében általános, üzleti és tudományos célú angol nyelvből, valamint általános német nyelvből tehetünk nyelvvizsgát. Valamennyi más nyelvvizsgától különbözik abban, hogy az összes írásbeli feladatnál használható szótár, ami sokaknak vonzó lehet.

Kifejezetten angol nyelvtudásunkról szerezhetünk bizonyítványt az International English Language Testing System, az IELTS rendszerében [1], amely a British Council gondozásában működik. Ez a nyelvvizsga speciálisnak mondható mind a vizsgázás módját, mind pedig a pontozást tekintve. Kétféle vizsga közül választhat a vizsgázó, attól függően, mi a célja a nyelvtudásával: a General IELTS nyelvvizsgát az angol nyelvterületen munkát vállalni, szakmai képzésen részt venni vagy letelepedni szándékozók tehetik le, az Academic IELTS pedig a külföldi főiskolára, egyetemre vagy szakmai szervezetbe készülőknek megfelelő. Eltér a többi nyelvvizsgától abban, hogy választható papír alapú vagy számítógépes vizsga, esetleg online Academic IELTS vizsga. A pontozási

rendszere is eltér más vizsgarendszerekétől, mivel itt egy 0-tól 9-ig terjedő skálán történik az értékelés.

Az Osztrák Intézet által kidolgozott Österreichisches Sprachdiplom (ÖSD) [11] nyelvvizsga a vizsgaközpont mellett több helyszínen elérhető, és német nyelvből tehető le különböző szinteken.

A Goethe Zertifikat [7] keretén belül szintén nemzetközi német nyelvvizsgát tehetünk a Goethe Intézet vizsgaközpontjában, valamint néhány vidéki városban.

Francia nyelvből is elérhető hazánkban a Certifications de l'Alliance française de Paris [6] állandóan elismert külföldi nyelvvizsgarendszer.

Hazai nyelvvizsga-rendszerek

A legnagyobb múlttal rendelkező kétnyelvű nyelvvizsga-rendszer a ma ITK Origó (korábban Rigó utcai nyelvvizsga) [10]. A sok magyar és nemzetközi nyelvvizsga megjelenésével egy időre háttérbe szorult, de az utóbbi években ismét visszaszerezte vezető helyét. Ennek okai lehetnek, hogy a legtöbb nyelvből, a legtöbb vizsgahelyen és a legtöbb időpontban kínál vizsgalehetőséget, talán még mindig a legismertebb, valamint most már papíralapú, számítógépes és online vizsgára is van lehetőség. A nyelvvizsgát története során többször megreformálták, az egységes követelményrendszerhez (Közös Európai Referenciakeret, azaz KER) a konkurenciához és valamelyest a vizsgázói igényekhez is igazították. A hazai kétnyelvű nyelvvizsgák tekintetében hosszú ideig egyeduralkodó volt, tulajdonképpen megközelítőleg 2000-ig, amikor is több magyar egyetem saját nyelvvizsgarendszert dolgozott ki és akkreditáltatott.

Mivel 1996-tól a főiskolai, illetve egyetemi diploma megszerzését a nyelvvizsga-bizonyítvány megszerzéséhez kötötték, sokaknak nehézséget okozott a diplomáját megszerezni vagy nyelvvizsga-bizonyítvány hiányában nem is jutott a diplomájához. Az egyetemek saját nyelvvizsgarendszerek létrehozásával – annak anyagi hozadéka mellett – hallgatóinak is segítséget nyújtott diplomájuk megszerzéséhez. Több esetben az egyetem képzési profiljának megfelelő szaknyelvi vizsgát dolgoztak ki.

Ilyen újonnan született nyelvvizsga-rendszerek a Budapesti Műszaki Egyetem BME [2], a Budapesti Gazdasági Egyetem BGE [16], a Kodolányi János Egyetem Társalkodó-Gazdálkodó [13], a Pannon Egyetem Pannon Nyelvvizsgálója [12], a Debreceni Egyetem DExam vizsgája [3], a Corvinus Egyetem azonos nevű nyelvvizsgálója (mára megszűnt). Ezek mellett még megtalálhatók a speciális, különféle szakmai nyelvvizsgák, mint például a Szent István Egyetem (ma MATE) Zöld Út gazdasági, agrár és műszaki nyelvvizsgái [17], a PROFEX jogi és közigazgatási szaknyelvi vizsgái [8], az ARMA katonai szaknyelvi vizsga [9], a Theolingua egyházi szaknyelvi vizsga [15].

A következő táblázatban összefoglalom a magyar nyelvvizsgarendszerek legfőbb jellemzőit.

1. táblázat. A magyar nyelvvizsgarendszerek áttekintése

nyelvvizsga neve	választható nyelvek	egynyelvű/kétnyelvű	általános/szakmai nyelv
Origó	28 élő és idegen nyelv	választható	általános
BME	angol, német, francia, olasz, spanyol	egynyelvű	általános
BME	angol, német, francia/ angol	egynyelvű	gazdasági/műszaki

BGE	angol, német, francia, olasz, spanyol, orosz, japán, kínai	egynyelvű/kétynyelvű	gazdasági, idegenforgalmi-vendéglátóipari, üzleti
Társalkodó	angol, német	egynyelvű/kétynyelvű	általános
Gazdálkodó	angol, német	egynyelvű/kétynyelvű	gazdasági idegenforgalmi vagy üzleti profil
Pannon Nyelv-vizsga	angol	egynyelvű	általános
DExam	angol	egynyelvű	általános humán vagy reál modullal
Corvinus	angol, német	egynyelvű/kétynyelvű	általános
Corvinus Oeconom	angol, német, francia, olasz, orosz, portugál, spanyol	egynyelvű	közgazdasági
Corvinus	angol, német, francia, olasz, orosz, spanyol	kétynyelvű	nemzetközi kapcsolatok
Zöld Út	angol, francia/ angol, német, francia	egynyelvű	általános/ gazdálkodási menedzsment/ agrár- és környezettudományi/ műszaki
PROFEX	angol, német beás	kétynyelvű	egészségügyi/ jogi- és közigazgatási/ általános
ARMA	angol, német, francia, olasz, horvát, szerb, szlovák, orosz, ukrán	kétynyelvű	katonai
Theolingua	angol, német, olasz	kétynyelvű	ökumenikus

Forrás: Saját szerkesztés

A diploma megszerzéséhez szükséges nyelvvizsga-bizonyítvány fontossága és története a felsőoktatásban

Az évtizedek alatt a nyelvvizsga-bizonyítvány megítélése, helyzete az oktatásban sokat változott. Ezt leginkább a felsőoktatásban betöltött szerepe alapján figyelhetjük meg. A nyelvvizsgák sokszor váltottak ki vitát, felmerült, hogy valós képet adnak a nyelvtudásról, illetve egyáltalán szükséges-e a

diploma megszerzéséhez, majd az arra épülő munkavállaláshoz. Érveket és ellenérveket sorakoztattak fel, hiszen bőségesen van mindkettőből. A nyelvvizsga mellett szól mindenekelőtt, hogy diplomás személy rendelkezzen olyan szintű nyelvtudással, amellyel sikeresen le tud tenni egy nyelvvizsgát. Ellene pedig többen azzal érveltek, hogy a nyelvvizsga nem tükrözi a valós nyelvtudást, a nyelvtudást igénylő munkahelyeken, munkakörökben a munkáltató úgyis maga teszteli le a pályázó nyelvtudását. Ezenfelül a legtöbb esetben nincs szüksége a diplomás munkavállalónak nyelvtudásra. Ennek megfelelően időről-időre születtek olyan jogszabályok, amelyek változtattak az éppen meg-lévő szabályozáson. Ezt a folyamatot szeretném most bemutatni a szabályozások ismertetésével.

A nyelvvizsga-bizonyítvány már 1996 óta a felsőfokú tanulmányaikat megkezdők számára elő-írás volt a diploma megszerzéséhez, főiskolákon alapfokú C, egyetemeken középfokú C típusú nyelvvizsgát kellett szereznie a hallgatóknak [Szerző nélkül 1, 2023]. Ebben az időszakban, egészen 2006-ig intézményenként és szakonként is változhatott a követelmény, volt, ahol csak alapfokú, máshol pedig középfokú nyelvvizsga volt az előírt nyelvvizsgaszint. Ez az intézményen belüli eltérő követelmény az akkori Kaposvári Egyetemen is megjelent, hiszen míg például óvodapedagógus szakon alapfokú, addig kommunikáció szakon középfokú nyelvvizsgát kellett tenniük a hallgatók-nak a diplomájukhoz.

A nyelvi követelményt később egységesítették, a 2006-ban és azután felsőfokú tanulmányokat kezdeteknek már középfokú nyelvvizsgát kellett szerezniük [Szerző nélkül 2, 2023].

Miközben a nyelvvizsga-követelmények szigorodtak, 2000-ben sok felsőfokú oktatási intéz-ményben megszüntették a kötelező nyelvórákat. A hallgatóknak magánúton kellett gondoskodniuk az előírt nyelvtudásszint megszerzéséről, ami további nehézségeket jelentett számukra. Volt néhány kivétel, ilyen például a Kaposvári Egyetem, ahol folyamatosan biztosították a nyelvoktatást a hall-gatók számára több idegennyelvi kurzus keretében.

2011-ben új felsőoktatási törvény került bevezetésre (2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felső-oktatásról [13]), amelynek saját meghatározása szerint az elsődleges célja a felsőoktatás színvonalá-nak növelése volt. A törvény XI. Fejezetének 40. § (2)b pontjában szerepel, hogy az alap- illetve osztatlan képzésre történő felvétel feltétele lehet valamilyen meghatározott szintű nyelvtudás.

A törvény XIII. Fejezetének 49/A§-a előírja, hogy az intézményeknek gondoskodniuk kell az egyes szakokon szerezhető szakképzettség megszerzéséhez szükséges idegennyelvi szakmai ismeretek oktatásáról, biztosítaniuk kell a feltételeket ahhoz, hogy a hallgatók a szakképzettségük gya-korlásához szükséges idegennyelvi szakmai ismereteket megszerezhessék. Ezzel a nyelvoktatás a szaknyelvoktatás felé mozdult el, a felsőoktatásban ez a mai napig így van.

A törvény 51.§ (1) bekezdésében jelenik meg az oklevél kiadásának előfeltételeként az előírt nyelvvizsga letétele, ami alapképzésben egy általános középfokú C típusú vagy B2 komplex nyelv-vizsga, mesterképzésben a képzési és kimeneti követelményekben meghatározott államilag elismert vagy azzal egyenértékű nyelvvizsga. Az Oktatási Hivatal Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Osztá-lyának nyelvvizsga-statisztikája szerint 2013-ban a 14 és 24 év közötti korosztályban 85525 fő, ösz-szesen pedig 127825 fő nyelvvizsgázott [6].

Hosszabb ideig érvényben volt a 40 évnél idősebbek „nyelvvizsgakedvezménye”, ami azt jelen-tette, hogy a 40 év feletti hallgatók mentesültek a kötelező nyelvvizsga megszerzése alól, így ők nyelvvizsga-bizonyítvány nélkül is diplomához juthattak. Ez a rendelkezés utoljára a 2015/2016-os tanévben záróvizsgázókra volt alkalmazható.

A nyelvtanulási és nyelvvizsgázási szándék ösztönzésére szolgálnak a 423/2012. számú Kor-mányrendelet, 20.§ (1)-(5) [13] bekezdései is, amelyek a felsőoktatási képzésre történő jelentkezés esetén a jelentkező számára az államilag elismert, középfokú, valamint felsőfokú komplex nyelv-vizsgájáért vagy az azzal egyenértékű vizsgáért többletpontok megadását írja elő.

2012-ben a Parlament elfogadta a nyelvvizsga-amnesztiát, ami szerint 2013 és 2016 között a 2013-ig záróvizsgát tett, de az azt követő három éven belül nyelvvizsgát nem szerzett hallgatóknak kiadható a diploma.

2014 decemberében született meg a 335/2014. számú Kormányrendelet [13], amely 10.§ (2) bekezdése szerint már a felsőoktatási felvételihez is kötelező lenne legalább egy középfokú nyelvvizsga. 2020-tól lépett volna hatályba, sokan ellenezték, végül 2019-ben ezt a döntést visszavonták, még mielőtt hatályba lépett volna.

Ezt követően a nyelvvizsgaszerezés ösztönzésére történtek lépések. Az 503/2017. számú Kormányrendelet 2. § (1) [13] értelmében 2018. január 1-től az első sikeres komplex B2 szintű (középfokú) nyelvvizsga vagy az azzal egyenértékű emelt szintű idegen nyelvi érettségi vizsga, valamint a komplex C1 (felsőfokú) nyelvvizsga, amennyiben a vizsgázó 35 év alatti. Mivel a különböző nyelvvizsgák eltérő díjakkal dolgoznak, a rendeletben a maximum összeget is meghatározták. Annak megfelelően a nyelvvizsga díját az adott évre érvényes minimálbér 25%-ának megfelelő összeghatárig térítik meg. Csúcs a nyelvvizsgázók számát tekintve a 2018 és 2019-es években a 14-19 éves korosztályban figyelhető meg, valamint az összes nyelvvizsgázók számát tekintve a megelőző két évet és az azt követő éveket figyelembe véve. A nyelvtanulás ösztönzésére, illetve annak eredményesebbé tételéhez járulhatott volna hozzá a 9. és 11. évfolyamos diákok részére tervezett kétételes, nyári külföldi tanfolyam lehetősége, ami azonban nem valósult meg.

A 2020. évi koronavírus-járvány enyhítést hozott a diplomaszerezéshez kötött nyelvvizsga-követelményekben. Mivel a jelenléti oktatás és vizsgázás nem volt lehetséges, a nyelvi követelményeket eltörölték. Ez azt jelentette, hogy az abban az évben végzős hallgatók nyelvvizsga-amnesztiát kaptak, azaz nem kellett nyelvvizsga-bizonyítványt szerezniük ahhoz, hogy kézhez kaphassák diplomájukat. Mindezt a 2020. április 10-én kihirdetett Gazdaságvédelmi Akcióterv tartalmazta, ami kimondta, hogy nyelvvizsga hiányában is megszerezhetik diplomájukat azok, akik 2020. augusztus 31-ig záróvizsgát tettek (Szerző nélkül 2 (2023)). A döntés értelmében azok a volt hallgatók is hozzájuthattak diplomájukhoz, akik tíz éve szereztek abszolutóriumot, de sikeres nyelvvizsga hiányában nem kapták meg azt. Ezt az amnesztiát a következő évben végzőkre is kiterjesztették a 350/2021. számú Kormányrendelet a veszélyhelyzet ideje alatt a nyelvvizsga letétele alóli mentességről értelmében [13]. A nyelvvizsga-statisztikából is látszik, hogy 2020-tól visszaesés jellemző a nyelvvizsgázók számát tekintve a korábbi évekhez viszonyítva. A 2019-es 124470 összvizsgázói számhoz képest, a rákövetkező években ez a szám 86026, 85504, majd 83145 lett [6]. A legutolsó, 2022-es adat mutatja, hogy évek óta nem vizsgáztak ilyen kevesen.

A magyar kormány egyik legújabb döntése alapján 2024-től módosított felsőoktatási törvény (2022. évi LIX. törvény 7. A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény módosítása) lesz érvényben. Ez a nyelvvizsga szerepét is érinti, hiszen a tervek szerint az eddig a diploma megszerzésének feltételét jelentő nyelvvizsga-bizonyítvány a törvény hatályba lépése után nem lesz kötelező. Ezzel a döntés és az azzal járó felelősség is átkerült a felsőoktatási intézmények hatáskörébe. Erről a döntésről is megoszlanak a vélemények. Salusinszky András, a Nyelviskolák Szakmai Egyesületének alelnöke úgy ítéli meg, hogy ezzel azt üzenik, hogy a nyelvtanulás, nyelvtudás nem fontos, emellett a nyelvoktatásra vonatkozó stratégia kidolgozását is szükségesnek tartja (Salusinszky, 2023). Rozgonyi Zoltán, a Nyelvtudásért Egyesület és az Euroexam Nyelvvizsgaközpont vezetője másképp látja a helyzetet. Szerinte ez a változtatás inkább pozitív és a nyelvtudás elvárása a kimeneti oldalról átkerült a bemeneti oldalra (Rozgonyi, 2023). Nagy valószínűséggel az intézmények többsége nem fogja megkövetelni a nyelvvizsga-bizonyítványt a diploma kiadásához. Elsősorban azért, hogy ne kerüljön hátrányba más, hasonló képzést kínáló intézményekkel szemben, ahol nem feltétele a nyelvvizsga a diplomának, valamint, hogy ne maradjon bent sok diploma, a sikeres záróvizsgát tett hallgatók megkaphassák diplomájukat. Ezzel a problémával valóban a legtöbb egyetem küzdött,

mivel a hallgatók nagy részének nem volt kiadható a diplomája nyelvvizsga-bizonyítvány hiányában. A kormány is valószínűleg erre alapozta döntését, azt kívánja elérni, hogy nőjön a diplomával rendelkezők aránya a lakosság körében. Ezt tekintve hazánk nem áll túl előkelő helyen az európai államok között. Az EUROSTAT 2021. évi, felsőfokú végzettséget szerzettek arányát mutató ábráját (Tertiary educational attainment, 2021) megnézve megállapítható, hogy Magyarország Budapest és Pest megyét leszámítva jócskán az európai uniós átlag alatt van a diplomások arányát tekintve. Ez egészen pontosan azt jelenti, hogy az Európai Unió országai 25 és 34 év közötti lakosságának átlagosan 41,2%-a rendelkezik diplomával, ez az arány Nyugat-Magyarország megyéiben 25-30%, Kelet-Magyarország megyéiben pedig nem éri el a 25%-ot (Tertiary educational attainment, 2021). Ehhez az eredményhez nagyban hozzájárulnak azok a hallgatók is, akik a diploma megszerzéséhez előírt nyelvvizsgát nem tudta sikeresen teljesíteni, így nem kaptak kézhez a diplomát.

Összegzés

Áttekintve a nyelvvizsgaválasztékot, láthatjuk, hogy az igencsak széles palettán mozog, mind a választható nyelveket, mind a feladattípusokat, tartalmakat, vizsgaformákat tekintve. Éppen az volt a cél ezzel a nagy választékkal, hogy minden érintett megtalálja a neki leginkább megfelelő nyelvvizsgát, ezáltal a legtöbb vizsgázó megszerezhesse a neki szükséges szintű nyelvvizsga-bizonyítványt.

A választási lehetőség ellenére sokaknak nehézséget okozott, illetve okoz ennek az akadálnak a megugrása, ezt bizonyítja a felsőoktatási intézményekben bent maradt diplomák jelentős száma. Valójában ebből táplálkozik az az évek óta újból és újból, egyre erősebben visszatérő kritika a diploma megszerzéséhez előírt nyelvvizsga-követelmények szükségességéről. Jól nyomon követhető ez a nyelvvizsga szerepének alakulásában: egyszer a nyelvi követelmény szigorítása, majd átmeneti amnesztia általi lazítása, míg végül a hosszú ideig érvényben volt kötelező nyelvvizsga-követelmények eltörlése következett. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy sehol nem lesz követelmény egy bizonyos szintű nyelvvizsga, hiszen az egyes intézmények hatáskörébe került az erről való döntés, de várható, hogy sok intézmény nem fogja kötelezően előírni a nyelvvizsga megszerzését. Összességében a döntés minden bizonnyal kedvezőtlenül hat a nyelvtanulási és nyelvvizsgázási kedvre.

Hivatkozott források

- EUROSTAT (2021): Tertiary educational attainment. Letöltés dátuma: 2023.05.15. Forrás: ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20221114-1
- Szerző nélkül 1 (2023): *Hogy a kecske és a káposzta is... Kell-e nyelvvizsga a diplomához?* Nyelv és Tudomány honlapja. Letöltés dátuma: 2023. 05. 14. Forrás: m.nyest.hu/hirek/kell-e-nyelvvizsga-a-diplomahoz
- Salusinszky, A. (2023): *Megszólalt a szakmai egyesület is: "a kormánydöntés azt sugallja, hogy nem fontos idegen nyelvet tudni"*. Eduline honlapja. Letöltés dátuma: 2023. 06. 19. Forrás: https://eduline.hu/nyelvtanulas/20220729_nyelvvizsgakotelezettseg_nysze
- Szerző nélkül 2 (2023): *Nyelvvizsga nélkül mit sem ér a diploma.* Letöltés dátuma: 2023. 05. 18. Forrás: <https://eduline.hu/kereses?mit=Salusinszky>
- Szerző nélkül 3 (2020): *Nyelvvizsga nélkül is megkapják a hallgatók a diplomájukat.* Letöltés dátuma: 2023. 06. 28. Forrás: <https://2015-2019.kormany.hu/hu/innovacios-es-technologiai-miniszterium/hirek/nyelvvizsga-nelkul-is-megkapjak-a-hallgatok-a-diplomajukat>

- Szerző nélkül 4 (2023): *Nyelvvizsga teszi a diplomást. Diplomások diploma nélkül: alkotmányos és sértő a nyelvvizsga-követelmény?* Nyelv és tudomány honlapja. Letöltés dátuma: 2023. 05. 14. Forrás: <https://m.nyesthu/hirek/miert-alkotmanyellenes-a-nyelvvizsga-kovetelmeny>
- Oktatási Hivatal Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Osztály (2023): Nyelvvizsga-statisztikák. Letöltés dátuma: 2023.06.20. Forrás: nyak.oh.gov.hu/doc/statisztika.asp
- Rozgonyi, Z. (2023): *Tényleg elvész a nyelvtudás jelentősége, ha nem lesz kötelező a nyelvvizsga az egyetemeken? Úgy tűnik, nem.* Eduline honlapja. Letöltés dátuma: 2023. 06. 20. Forrás: https://eduline.hu/nyelvtanulas/20230330_nyelvi_kovetelmeny_eltorlese_Rozgonyi_Zoltan
2022. évi LIX. törvény egyes felsőoktatással, szakképzéssel és felnőttképzéssel összefüggő törvények módosításáról. Letöltés dátuma: 2023. 06. 14. Forrás: <https://njt.hu/jogszabaly/2022-59-00-00>

Internetes források

- [1.] <https://angolintezet.hu/ielts-nyelvvizsga>
- [2.] <https://bme.hu>
- [3.] <https://dexam.hu>
- [4.] <https://ecl.hu/>
- [5.] <https://euroexam.org>
- [6.] <https://franciaintezet.hu>
- [7.] <https://goethe.de>
- [8.] <https://nyelvvizsga.hu/nyelvvizsgakozpontok/profex>
- [9.] <https://nyvk.uni-nke.hu/arma-katonai-szaknyelvi-nyelvvizsga>
- [10.] <https://onye.hu>
- [11.] <https://oesterreichinstitut.hu>
- [12.] <https://pannon-nyelvvizsga.hu>
- [13.] <https://tarsalkodo.kodolanyi.hu>
- [14.] <https://telc.hu>
- [15.] <https://theolingua.hu>
- [16.] <https://uni-bge.hu>
- [17.] <https://zoldut.uni-mate.hu>
- [18.] <https://net.jogtar.hu>

Szerző | Author

Szilvási-Bódis Zsuzsanna

ORCID: [0009-0002-9736-0223](https://orcid.org/0009-0002-9736-0223)

Dr., PhD

egyetemi adjunktus

MATE Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet, Idegen Nyelvi Tanszék

E-mail: szilvasi.zsuzsanna.marianna@uni-mate.hu

A műre a Creative Commons4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: [CC-BY-NC-ND-4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Why Hungary? Why Kaposvár?

Foreign students' motivations, why they study in our country, at MATE
Kaposvári Campus

Szilvási-Bódis Zsuzsanna

Abstract

First, the study reviews the opportunities for foreign students to study in Hungarian higher education. It shows in what form and under what framework they can study in higher education institutions in our country. It also discusses which countries most people come to Hungarian universities from, and which majors are the most popular. After that, the study presents the results of a survey conducted among foreign students of MATE Kaposvári Campus. The programme has been operating successfully in our institution for several years, and every year students come to our campus from abroad. Looking back a few years, you will see why they chose our institution, and what their main motivations were for choosing it.

Key words: foreign students, higher education, MATE Kaposvár, mobility motivations, future plans

Miért Magyarország? Miért Kaposvár?

A külföldi hallgatók motivációi, miért tanulnak hazánkban,
a MATE kaposvári kampuszán

Összefoglalás

A tanulmány először is áttekinti a külföldi hallgatók tanulmányi lehetőségeit a magyar felsőoktatásban. Bemutatja, hogy milyen formában és milyen keretek között tanulhatnak hazánk felsőoktatási intézményeiben. Kitér arra is, hogy mely országokból érkeznek a legtöbben a magyar egyetemekre, és mely szakok a legnépszerűbbek. Ezt követően a tanulmány bemutatja a MATE Kaposvári Kampuszán a külföldi hallgatók körében végzett felmérés eredményeit. A program évek óta sikeresen működik intézményünkben, és minden évben érkeznek külföldről hallgatók a kampuszunkra. Néhány évre visszamenőleg cikkünkben bemutatjuk, hogy miért választották intézményünket, és mik voltak a legfőbb motivációik.

Kulcsszavak: külföldi hallgatók, felsőoktatás, MATE Kaposvár, mobilitási motivációk, jövőbeli tervek

Introduction

In our increasingly stronger and faster globalizing world, borders play a smaller role, whether it is about travelling, studying or employment. This can be easily observed, as nowadays a large proportion of people study, work or live outside their country. They do this in the hope of a better life, because of better training and employment opportunities. This phenomenon is present both in the movement from and to Hungary. In recent years, an increasing number of Hungarian students have continued their university studies abroad, this number has now reached 17,000. The most popular destination countries for Hungarian students are the Netherlands, Austria, Germany, Denmark, the United Kingdom and the United States. As a consequence of Brexit, Britain lost its leading position and was replaced by the Netherlands (see *Már több mint 16 ezer magyar diák tanul külföldi egyetemen, Hollandiában megháromszorozódott a számuk, Már több mint 17 ezer magyar diák tanul külföldi egyetemen*). The desire of young Hungarians to emigrate is not new, but it has reached a peak nowadays at the higher educational level (see *Már több mint 17 ezer magyar diák tanul külföldi egyetemen*).

The opportunities for learning are also almost unlimited if the student can afford to pay the tuition fees for university studies abroad. In addition, subsidized scholarship opportunities are also available, as young people can also apply for various scholarships. These can be long-term or short-term programmes, they can cover full training or only partial training.

Students coming to Hungary

Hungary has been attractive for several decades among young people who want to obtain a degree. Relatively many students from Africa and the Middle East studied at Hungarian universities. This number has been expanding recently, as people from other parts of the world come to study in Hungarian higher education. There are several programs available for higher education mobilization, such as Erasmus+, CEEPUS, interstate scholarships, Stipendium Hungaricum and the Diaspora Higher Education Scholarship Program. The program aimed at the internationalization of Hungarian higher education; the Stipendium Hungaricum from 2013 (see tka.hu), greatly contributed to this. Within the framework of the program, an agreement is made between the ministries of education of each country, where a specific quota of students is nominated for the scholarship. Foreign students can participate in partial or full training, basic, master's or doctoral training.

According to data from 2015, almost 20,000 foreign students studied at Hungarian universities, mainly in medical courses. About 40% of the students were Hungarians from across the border, the rest came from all over the world (see *Ezért kedvelik a magyar egyetemeket a külföldiek*).

In ten years (from the academic year 2010/11 to the academic year 2020/21), the number of foreign students in full-time courses increased from 15,000 to 32,000. The largest number of them study in the fields of health, technical and social sciences. Doctoral courses are also popular. (see *Megduplázódott a külföldi hallgatók száma a nappali képzéseken az elmúlt tíz évben*).

According to the Ministry of Culture and Innovation, almost 15% of Hungarian higher education students were foreigners, and foreigners study in 61 of the country's 64 institutions. In the 2021-22 academic year, the University of Debrecen, the University of Pécs and the Semmelweis University hosted the most foreign students (see *The number of foreigners studying at Hungarian universities has doubled*).

Most of the students in our country are serious about their studies and want to get their degree here. On the other hand, 10–20% of them interrupt their studies and disappear from the Hungarian higher education system. This is called “smart migration” and is usually typical of children from financially well-off African and Asian families. (see A külföldi egyetemisták 10-20%-a csak azért jelentkezik magyar egyetemre, hogy fél év után Nyugat-Európába költözhessen).

According to the data of the National Statistics Office from 2021, a total of 40,292 foreign students studied in Hungary. In total, they came from 166 countries, most of them from Germany, Romania, China, Serbia, Iran and Slovakia (KSH Külföldi hallgatók száma országok szerint).

Since it is a large number overall, students from abroad are represented in a significant number at individual universities in Hungary, and studies have already been conducted examining them, their motivations, satisfaction, and intentions, among others Rédei (2007), Hetesi-Kéri (2018).

Students coming to Kaposvár

In recent decades, students from abroad have also arrived at the MATE Kaposvári Campus (formerly Kaposvár University). They typically took part in agricultural courses, and later, as a result of Hungary’s accession to the European Union and thus to the Erasmus Program, the range of students expanded to include all disciplines taught at universities, such as art and economics and the number of students from Turkey has increased significantly, their overrepresentation has persisted for years.

Thanks to the other previously mentioned scholarship programs aimed at internationalization it can be observed among international students in recent years that students from Africa study in agricultural courses, while other students, mainly from the Middle East and South America, study in arts courses.

Goals and methods

To present the main characteristics and trends of student mobility to Hungary, I used statistics from the Central Statistical Office (KSH) as well as articles from HVG and Eduline.

My goal with this article was to present from which countries and in which majors students typically come to MATE Kaposvári Campus. I also wanted to examine why they chose Hungary and Kaposvár, what were their motivations for choosing them. I also thought it was important to see what their goals are with their studies here, and what they plan to do after graduating.

For this purpose, I conducted a Google questionnaire survey for the foreign students of our university who started their studies this year, last year, and the year before. I know them from the Hungarian language classes, I sent the questionnaire by email to a total of 27 students; I got 26 answers.

The questionnaire was of course filled out anonymously, I asked about age and country of origin. The questions were multiple-choice questions, but in each case, I included the “other” option for the answers, where the respondent could enter and explain their individual answer.

The questionnaire included the following questions: where did you get information about the study opportunities in Hungary, why did you choose Hungary, why did you choose MATE Kaposvári Campus, how satisfied are you with the university and the training, and what are your plans after completing your studies.

Results

During the examined period, MATE Kaposvári Campus had students from Kenya, Ghana, Sierra Leone, Nigeria, Vietnam, Morocco, Jordan, Syria, Brazil, Mexico, Cuba, Panama, Chile, Iran, Pakistan, Australia and Ukraine. All of them take part in full training.

As you can see in the following table (Table 1), the vast majority of our foreign students are 25 years old or older, which means that they already have some kind of professional qualification. And at our university, they either take part in a master's program corresponding to their profession or study in another major.

Table 1. Distribution of respondents by age

19 years	20 years	23 years	25 years	26 years	27 years
8%	15%	8%	15%	39%	15%

Source: Own

Table 2 shows the distribution of students according to their majors. According to this, the proportion of Film and Media (as well as Photography) students at the Institute of Arts is almost the same as that of the agricultural science field of fodder, while foreign students of Commerce and Marketing are represented in a significantly smaller proportion. The reason for this is certainly that our institution specializes mostly in agricultural and art courses, economic courses are also available at several other universities. In addition, due to the limited number of courses in English, only certain courses are displayed.

There is also a correlation between the students' country of origin and their chosen major. While those from black African countries choose predominantly agriculture, students from Asia, Latin America, and the Middle East choose rather arts or economics.

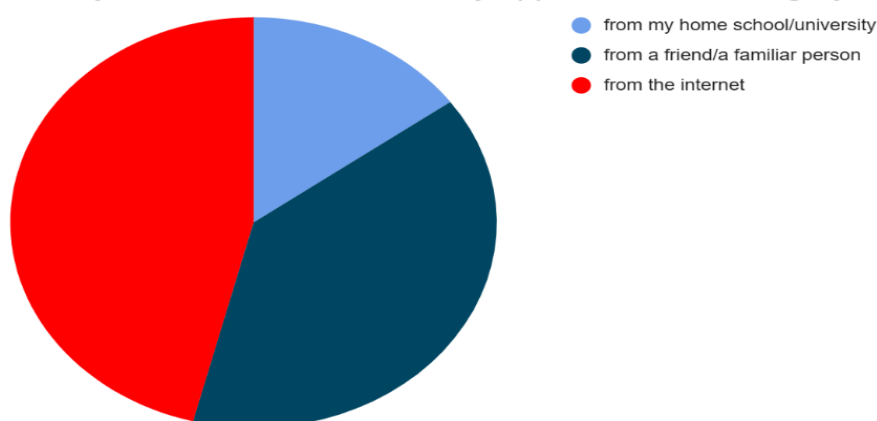
Table 2. Distribution of respondents by majors

Film and Media	Animal Nutrition	Commerce and Marketing	Photography
39%	38%	15%	8%

Source: Own

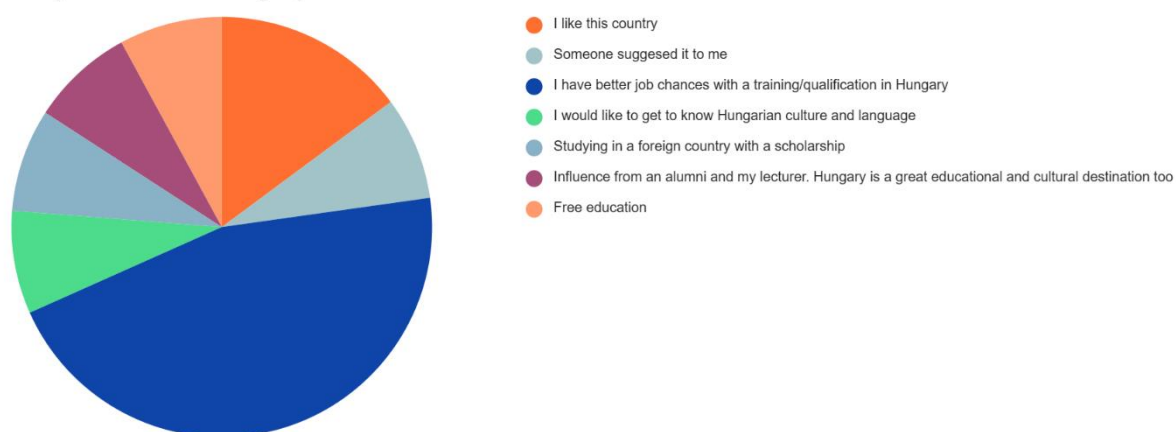
As the answers to the following question show (see diagram 1), nearly half of our students from abroad found out about Hungarian higher education opportunities on the Internet (46%), followed by students who received information from acquaintances or friends (39%) and there are also those who received information from their home school or university (15%). It is not surprising that the Internet is the most important source of information in this area as well.

How did you find out about the study opportunities in Hungary?

Diagram 1. How did you find out about the opportunities in Hungary?*Source: Own*

In the questionnaire, I also asked why they chose Hungary to continue their studies. Many and various answers were received to this question, these are included in the following diagram. The two leading reasons were the better job opportunities and employment opportunities due to their studies in Hungary and their sympathy with the country, the former naturally significantly ahead of the latter. It is positive that Hungarian higher education is considered to be of high quality, which can help with professional development and a good job later on.

Why did you choose Hungary?

Diagram 2. Why did you choose Hungary?*Source: Own*

The next question focused on why the Kaposvári Campus of MATE was chosen. Here I received two obvious answers: 77% said that this institution offered the training they were looking for, and

23% believed that this training would provide them with better job opportunities (see diagram 3). This resonates with the positive assessment of Hungarian higher education as a whole.

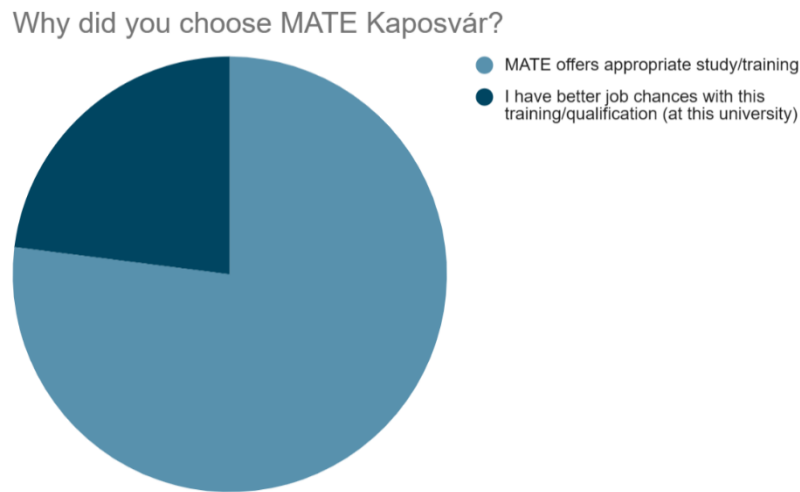

Diagram 3. Why did you choose MATE Kaposvár?

Source: Own

I also thought it was important to ask to what extent they were satisfied with the university and the training. Satisfaction could be rated on a scale from 1 to 5, where 1 was the worst opinion and 5 was the best opinion. 54% of the participants rated it with 3, 23-23% of them are satisfied or very satisfied. The results are shown in Diagram 4. Their opinion about the institution and the education provided here is also very important in order to create a good reputation for our university in the world and to attract more students to study here.

As a next step, during the expansion and deepening of the investigation, at this point it is worth asking more specifically what they are satisfied with and what they are not. This can greatly contribute to the improvement of the quality of education.

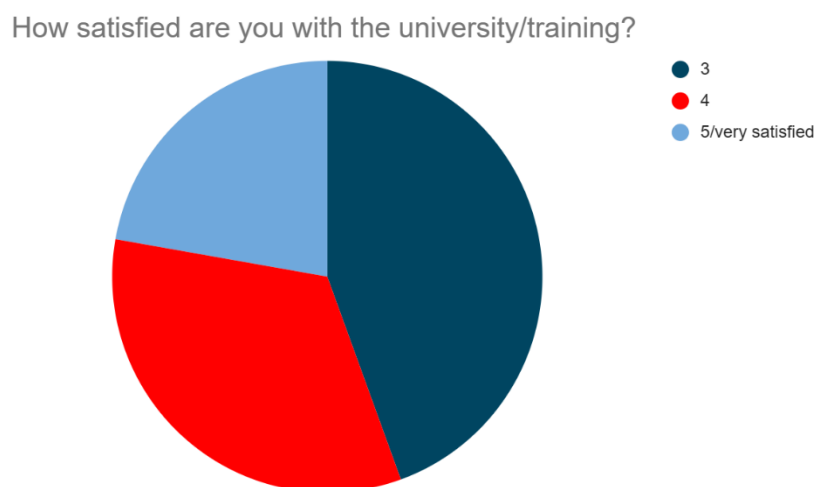

Diagram 4. How satisfied are you with the university/training?

Source: Own

The last and, in my opinion, perhaps the most important question concerned what the foreign students studying at our institution intend to do after completing their studies. The largest proportion of them want to stay in Europe and take up work (38%), the next largest group plans to look for work outside Hungary and outside their country (23%), 15% want to travel home and prosper there. The same proportion (8%) want to stay in Hungary after university and/or take part in a PhD program or study a master's degree. The results are in Diagram 5.

Diagram 5. What do you plan to do after you finish your studies?

Source: Own

Summary

As national statistics show, the number of students coming from abroad has increased in recent years, at our institution too. On our campus, they mainly come from Africa, the Middle East, Asia and Latin America. While Turkish students predominated in the past, in the last three years we have had no students of Turkish origin. Unfortunately, it is also typical that no students come from Europe to study at our campus. However, we have two Ukrainian students this year; they probably came because of the war. Last year, a diaspora student of Hungarian origin from Australia started her studies with us.

Foreign students who find our university are primarily informed about their university study opportunities via the Internet. Typically, they chose two special majors offered by our institution, Film and Media and Nutrition studies.

The strongest motivation for them was that with the knowledge and degree acquired in Hungary, at our university, better job opportunities will open up for them, and their chance to assert themselves will be more favorable. It is encouraging that Hungarian higher education has a good reputation. It is also decisive for the choice of institution that the students study in courses that have a long tradition on our campus. Our foreign students are not dissatisfied with our university and the training, they gave a minimum rating of 3 on a scale of 5. However, the fact that more than

half of the respondents are only moderately satisfied is thought-provoking and calls for action to improve the assessment.

Almost three-quarters of the surveyed foreign students do not want to return to their country after completing their studies here, or they imagine their future in Europe, Hungary or outside Hungary, but not in their home country. Considering that almost all of the students are from Africa, Asia, the Middle East or Latin America, we can say that they are choosing a form of intelligent migration.

My survey was the first step for a planned larger-scale research, in which I will ask the foreign students attending our institution even earlier, in order to get a larger sample and to better understand the changes that have occurred over the years. I would also expand the questions so that we can look deeper into the motivations, satisfaction and future plans of the students. I intend to expand the survey with interviews to better understand their decision. Inquiring and interviewing foreign students from other campuses of MATE will also provide an opportunity for further extended investigation.

Sources

- A külföldi egyetemisták 10-20%-a csak azért jelentkezik magyar egyetemre, hogy fél év után Nyugat-Európába költözhessen. Date of download: 26. 08. 2023. Source: http://hvg.hu/itthon/20230123_index_intelligens_migracio_felsooktatas
- Ezért kedvelik a magyar egyetemeket a külföldiek. Date of download: 06. 09. 2023 Source: http://eduline.hu/felsooktatas/Ezert_kedvelik_a_magyar_egyetemekt_a_kulfo_K4MQ93
- Hetesi E.-Kéri A. (2018): Miért jönnek Magyarországra és mit várnak tőlünk a külföldi hallgatók? Magyarországon tanuló külföldi hallgatók motivációi és elvárásai. In: Marketing és Menedzsment, 52(1), pp. 47–65. Date of download: 04. 10. 2023. Source: <https://journals.lib.pte.hu/index.php/mm/article/view/274>
- Jó üzlet lehet külföldi diákokat oktatni Magyarországon. Date of download: 10. 09. 2023 Source: <http://haszon.hu/megorizni/piacok/egyetem-kulfoldiek-tandij>
- Külföldi hallgatók száma országoként. 2021. Év. KSH. Date of download: 01. 09. 2023 Source: <http://statinfo.ksh.hu/statinfo/haViewer.jsp>
- Már több mint 16 ezer magyar diák tanul külföldi egyetemen, Hollandiában megháromszorozódott a számuk. Date of download: 01. 10. 2023. Source: http://eduline.hu/felsooktatas/20220930_kulfoldon_tanulo_magyar_diakok_szama_Engame
- Már több mint 17 ezer magyar diák tanul külföldi egyetemen. Date of download: 2023. 10. 04. Source: http://hvg.hu/itthon/20220930_magyar_hallgatok_kulfoldi_egyetemen
- Megduplázódott a külföldi hallgatók száma a nappali képzéseken az elmúlt tíz évben. Date of download: 04. 09. 2023. Source: <http://novekedes.hu/hirek/megduplazodott-a-kulfoldi-hallgatok-szama-a-nappali-alap-mester-es-osztatlan-kepzeseken-az-elmult-tiz-evben>
- Megduplázódott a magyar egyetemeken tanuló külföldiek száma. Date of download: 28. 09. 2023 Source: <http://uniside.hu/megduplazodott-a-magyar-egyetemeken-tanulo-kulfoldiek-szama/>
- Na ezért vándorolnak el fiatalok tömegével az országból: ez várja őket. Date of download: 01. 10. 2023. Source: <http://penzcentrum.hu/oktatas/2021.06.16/na-ezert-vandorolnak-el-fiatalok-tomegevel-az-orszagbol-ez-varja-oket-1115455>
- OECD Education at a Glance 2021. Date of download: 05. 10. 2023. Source: <https://www.oecd-ilibrary.org/education-at-a-glance-international-student-mobility-edition>
- Rédei M. (2007) A külföldi hallgatók jellemzői. In: Modern Geográfia, 2007 (4). Date of download:

02. 10. 2023. Source: http://www.moderngeografia.hu/tanulmanyok/kulturalis_foldrajz/re-dei_maria_2007_4.pdf

Tempus Közalapítvány honlapja. Date of download: 05. 10. 2023. Source: <https://tka.hu/>

Author

Zsuzsanna Szilvási-Bódis

ORCID: [0009-0002-9736-0223](https://orcid.org/0009-0002-9736-0223)

Senior lecturer

Hungarian University of Agriculture and Life Sciences, Department of Foreign Languages

E-mail: Szilvasi.Zsuzsanna.Marianna@stud.uni-mate.hu

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License
[CC-BY-NC-ND-4.0.](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Felmérés a szaknyelvoktatás hatékonyságáról a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetemen

Veresné Valentinyi Klára

Összefoglalás

Cikkünkben azt a kutatást mutatjuk be, melyben 11 kérdésből álló kérdőíves megkereséssel kérdeztük meg a MATE hallgatóit (528 főt) a szaknyelvoktatásról, ezen belül a tananyagról, az oktatott módszerekről, a tanári hozzáállásról, segítő készségről és a hallgatói motivációról. A következő kérdésekre kerestük a választ: Mennyire volt a tanár felkészült a nyelvórán? Mennyire volt a nyelvtanár segítőképző, probléma esetén elérhető? Mennyire voltak az oktatási módszerek korszerűek? Mennyire voltak a tananyagok korszerűek? Mennyiben segítette a tananyag az Ön felkészülését a szakmai nyelvvizsgára? Mennyiben segítette a tananyag Önt abban, hogy szakmai szituációkban is tudjon kommunikálni idegen nyelven? Mennyiben tükrözte a zárthelyi dolgozat az órán átvett tananyagot? Mennyiben tükrözte a számonkérésben szereplő prezentáció az órán átvett tananyagot? Mennyiben készült fel minden órára? Mennyit hiányzott a nyelvóráról? Mi motiválná, hogy minden órán részt vegyen és készüljön az órára, azaz sikeres nyelvtanulóvá váljon?

Összességében a hallgatók elégedettek a szaknyelvi órák tartalmával és a nyelvtanárok felkészültségével, módszertanával és hozzáállásával. Az egyetemi hallgatók a szakjukhoz kapcsolódó szaknyelvet szeretnék tanulni, kiemelik a szóbeli társalgás és a nyelvtan fontosságát. Fontos számukra a tanári magyarázat, az órai gyakorlás és ismétlés, a rendszeres és folyamatos számonkérés. Hatékonyabban tanulnak digitális eszközökkel, interaktív, játékos feladatokkal. A nyelvtanár kedvessége és segítőkézsége kiemelten fontos és motiváló a számukra, különösen, ha SNI-s hallgatóról van szó. Motiválná őket, ha több nyelvóra lenne, ha a nyelvórák kreditesek lennének és megfelelő időpontban lennének az órarendben, nem lennének óraiütközések. Megállapítható, hogy a szaknyelvtanulás és -oktatás helyzete több mint két évtizede változatlan, ugyanazokkal a problémákkal nézünk szembe (Veresné Valentinyi 2011: 99–103).

Kulcsszavak: hallgatói elégedettség, tanári hozzáállás, korszerű szakmai tananyag és módszertan, motiváció, szaknyelvoktatás

A survey on the effectiveness of teaching languages for specific purposes at MATE

Veresné Valentinyi Klára

Abstract

In this article, a survey is presented in which we asked 11 questions about language teaching from students at the University of Agriculture and Life Sciences, MATE (528 students). The following questions were asked: How helpful was the language teacher? How up-to-date were the teaching materials? To what extent did the course material

help you prepare for the professional language exam? To what extent did the course material help you to communicate in a foreign language in professional situations? To what extent did the final examination reflect the material covered in class? To what extent did the presentation in the examination reflect the material covered in class? To what extent were you prepared for each lesson? How many language classes did you miss? What would motivate you to attend and prepare for each lesson, i.e. to become a successful language learner?

Overall, the students are satisfied with the content of the language lessons and the methodology and attitude of language teachers. University students want to learn specialised foreign languages related to their field of study. They emphasize the importance of oral conversation and grammar. They value teacher explanation, classroom practice and review, and regular and continuous assessments. They learn more effectively with digital tools and interactive, playful exercises. The kindness and helpfulness of the language teacher is particularly important and motivating for them, especially when it comes to students with special educational needs (SEN). They would be more motivated if they had more language classes, if the language classes had a credit value, and if their ESP classes did not overlap with other classes. It can be concluded that the situation and problems of language learning and teaching have remained unchanged for more than two decades (Veresné Valentinyi 2011: 99–103).

Keywords: *student satisfaction, teacher attitude, modern curriculum and methodology, motivation, languages for specific purposes*

Bevezetés

A 2021 februárjában megalakuló Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE) minden tekintetben, így a nyelvoktatás területén is megújult. Minden szak mintatantervébe beépült az idegennyelv oktatása, az első évfolyamon két féléven keresztül általános szaknyelvoktatás folyik heti 2 órában, a második évfolyamon pedig már kimondottan szakspecifikus szaknyelvet (agrár, gazdasági, műszaki) tanulnak az egyetemisták szintén két féléven keresztül szintén heti 2 órában. A 2022/2023-as tanévtől a mesterszakokon és a felsőfokú szakképzési szakokon (FOSZK) is lehetőség lesz a szaknyelv tanulására. A szaknyelvtanulást a gyakorlati jegyet alkotó komplex szaknyelvi beszámoló zárja, amely beépül a követelményekbe. Az Idegen Nyelvi Tanszék (INYT) minden tekintetben elkötelezett a minőségi és magas színvonalú szaknyelvoktatás mellett, amelynek feltétele a minőségbiztosítás. A minőségbiztosítás egyik eszköze a hallgatók és oktató tanárok kérdőíves és egyéb más módszerrel történő (Kóris–Pál, 2022; Pál–Kóris, 2021a; Pál–Kóris, 2021b; Asztalos et al., 2021) megkeresése és megkérdezése a nyelvoktatásról, a módszertanról (Sándor–Szirtesné, 2016) mivel a szaknyelvoktatás folyamatos megújulása szükséges és elkerülhetetlen (Kurtán, 2001; Einhorn, 2022; Bárdos, 2000). A minőségbiztosítás egyik eszköze a hallgatók kérdőíves megkeresése és a véleményük megkérdezése az egyetemi szaknyelvoktatásról. Az alábbiakban a hallgatók kérdőíves megkeresésének kutatási eredményeit közöljük.

Anyag és módszer

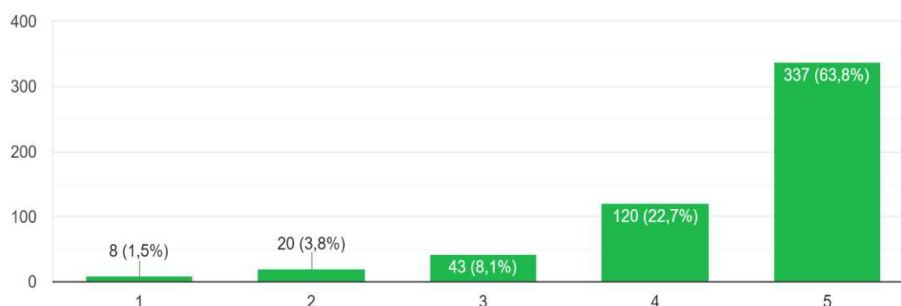
A kutatás során a megkérdezett populáció a MATE-n angol, német és francia szaknyelvet tanuló magyar hallgatók voltak, összesen 528 fő. A hallgatókat kérdőíves megkereséssel kérdeztük arról, hogy mi a véleményük a szaknyelvoktatásról. A hallgatók véleményüket 1-től 5-ig terjedő skálán pontokkal fejezhették ki, ahol az 1 volt a legrosszabb, az 5 pedig a legjobb.

Eredmények

Az 1. kérdésre (*Mennyire volt a tanár felkészült a nyelvórán?*) nagyon jó értékelést kaptunk: a hallgatók 86,5%-a 4 vagy 5 pontot adott, ebből 63,8% adott öt pontot a szaknyelvi órán a nyelvtanár felkészültségére (1. ábra).

Mennyire volt a nyelvtanár felkészült a nyelvórán?

528 válasz

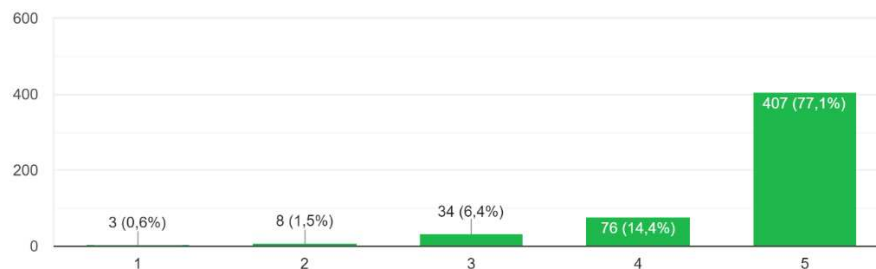
1. ábra. Mennyire volt a nyelvtanár felkészült a nyelvórán?

Forrás: Saját szerkesztés, 2023

A 2. kérdésre (*Mennyire volt a nyelvtanár segítőkész, probléma esetén elérhető?*) szintén nagyon jó értékelést kaptunk: a hallgatók 93,5%-a 4 vagy 5 pontot adott, ebből 77,1% adott öt pontot (2. ábra).

Mennyire volt a nyelvtanár segítőkész, probléma esetén elérhető?

528 válasz

2. ábra. Mennyire volt a nyelvtanár segítőkész, probléma esetén elérhető?

Forrás: Saját szerkesztés, 2023

Sok pozitív véleményt kaptunk a nyelvtanárok hozzáállásáról. A legtöbb nyelvóra jó hangulatban telt, mert a nyelvtanár kedves, próbálja a legtöbbet kihozni a hallgatókból, lelkes, megértő, támogató, rugalmas, segítőkész és nyitott. Soha nem késik az óráról, az e-mailekre és kérdésekre belátható időn belül hiteles választ ad. Az egyéni és csoportos problémák megoldását mindig megbeszéljük, segít a felzárkóztatásban.

A 3. kérdésre (*Mennyire voltak az oktatási módszerek korszerűek?*) szintén nagyon jó értékelést kaptunk: a hallgatók 82,4%-a 4 vagy 5 pontot adott, és csupán 17,6%-a adott három vagy ennél kevesebb pontot (3. ábra).

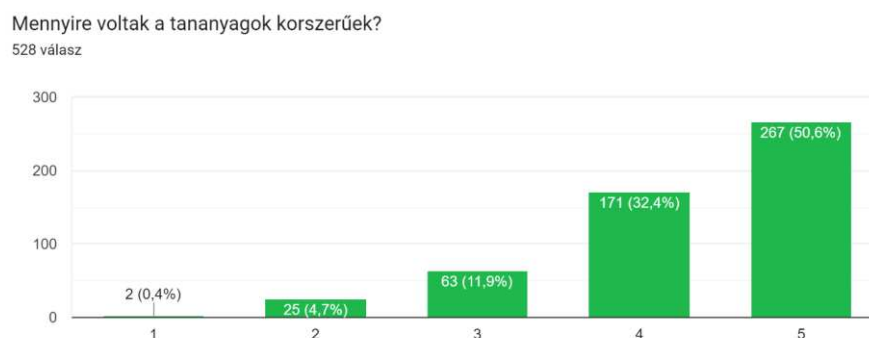

3. ábra. Mennyire voltak az oktatási módszerek korszerűek?

Forrás: Saját szerkesztés, 2023

A hallgatók pozitív véleményeit a szaknyelvoktatás módszertanáról, tartalmáról az alábbiakban összegezzük. Értékeltek az aktuális cikkek olvasását, az izgalmas kiegészítő anyagokat, videókat, az internetes új játékokat. Az órai szóbeli kommunikáció, beszélgetés és a folyamatos számonkérés fontosságát mindig kiemelik a hallgatók. Fontos számukra az is, hogy a tanár időben töltse fel az e-learning rendszerbe a tananyagot, javítsa ki időben a tesztekét. Diktáljon a tanár olyan tempót, amivel lépést lehet tartani, de azért jelentősen kihívást is. Ne támasszon irreális elvárásokat, mindig a nyelvtudás szintjéhez illeszkedő feladatot kapjanak a hallgatók. Az órán magyarul ne lehessen megszólalni.

A 4. kérdésre (*Mennyire voltak a tananyagok korszerűek?*) szintén nagyon jó értékelést kaptunk: a hallgatók 83%-a 4 vagy 5 pontot adott, csupán 17%-uk értékelte hármastól rosszabbra a tananyagok korszerűségét (4. ábra).

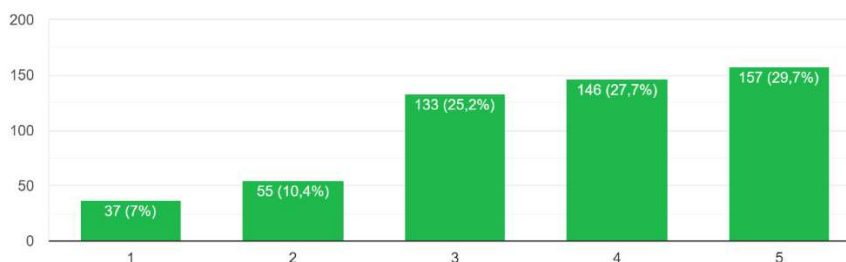
4. ábra. Mennyire voltak a tananyagok korszerűek?

Forrás: Saját szerkesztés, 2023

Többen meg is fogalmazták pozitív véleményüket a szaknyelvoktatás tartalmáról és a tananyagról. Értékeltek, hogy bár a nyelvtanár nem szakmabeli, de ismerte a szakmai hátteret, és a szakhoz illeszkedő témákat tanított, amiket később mindig számon is kért (levél, szituáció, prezentáció).

A 5. kérdésre (Mennyiben segítette a tananyag az Ön felkészülését a szakmai nyelvvizsgára?) adott válaszok már megoszlottak: a hallgatók 54,4%-a 4 vagy 5 pontot adott, 25,2% három pontot adott, tehát közepesnek ítélte a tananyag hasznosságát a Zöld Út szakmai nyelvvizsgára való felkészüléshez. Csak 17,4% adott 1 vagy 2 pontot a kérdésre (5. ábra).

Mennyiben segítette a tananyag az Ön felkészülését a szakmai nyelvvizsgára?
528 válasz

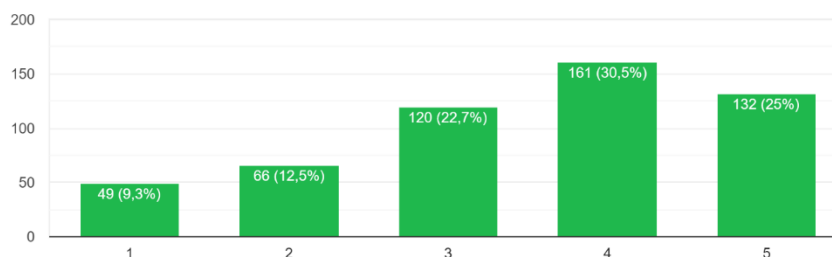

5. ábra. Mennyiben segítette a tananyag az Ön felkészülését a szakmai nyelvvizsgára?

Forrás: Saját szerkesztés, 2023

A 6. kérdéssel (Mennyiben segítette a tananyag Önt abban, hogy szakmai szituációkban is tudjon kommunikálni idegen nyelven?) arra voltunk kíváncsiak, hogy a hallgató mennyire érzi használhatónak a tanult szakmai idegennyelvet, mennyire érzi úgy, hogy a szakmájában tudja majd használni, és mennyire segítik az órán elsajátított idegennyelvi készségek és ismeretek a munkaerő piaci elhelyezkedésben. A kérdésre nagyon különböző válaszokat kaptunk: a hallgatók 55,5%-a 4 vagy 5 pontot adott, 22,7% három pontot adott, tehát közepesen találta hasznosnak a tananyagot szakmai szituációkhoz, 21,8% viszont 1 vagy 2 pontot adott (6. ábra). Az eredményeket azzal magyarázzuk, hogy a hallgatók többségének még nincsen munkatapasztalata, tehát nem tudja objektíven és kellő megalapozottsággal megítélni a tanult szaknyelv hasznosságát.

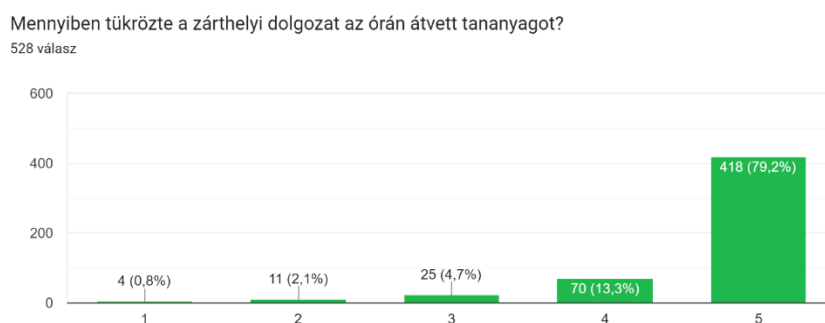
Mennyiben segítette a tananyag Önt abban, hogy szakmai szituációkban tudjon kommunikálni idegen nyelven?
528 válasz

6. ábra. Mennyiben segítette a tananyag Önt abban, hogy szakmai szituációkban is tudjon kommunikálni idegen nyelven?)

Forrás: Saját szerkesztés, 2023

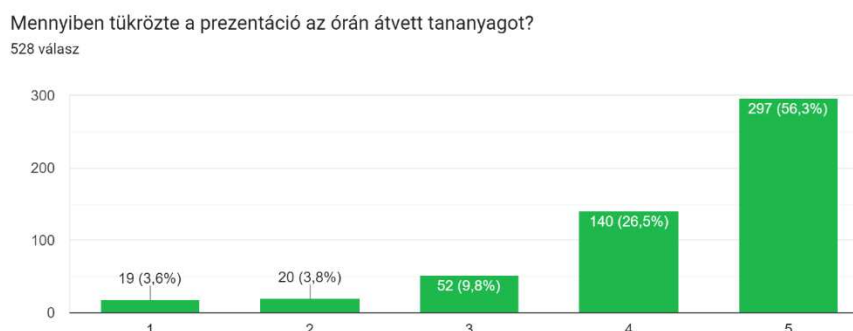
A 7. kérdésre (*Mennyiben tükrözte a zárthelyi dolgozat az órán átvett tananyagot?*) kaptuk a legjobb eredményt: a hallgatók 95,5%-a 4 vagy 5 pontot adott, és a hallgatóknak csak elenyésző százaléka (7,9%) adott három vagy ennél alacsonyabb pontot (7. ábra).

7. ábra. Mennyiben tükrözte a zárthelyi dolgozat az órán átvett tananyagot?

Forrás: Saját szerkesztés, 2023

A 8. kérdésre (*Mennyiben tükrözte a számonkérésben szereplő prezentáció az órán átvett tananyagot?*) is nagyon jó eredményt kaptunk: a hallgatók 82,8%-a 4 vagy 5 pontot adott, és a hallgatóknak csak 17,2%-a adott három vagy ennél alacsonyabb pontot (8. ábra). A 7. és 8. kérdések esetében arra voltunk kíváncsiak, mennyire készítik fel a nyelvtanárok a hallgatókat a számonkérésekre. Az eredmény meggyőzően pozitív képet mutat.

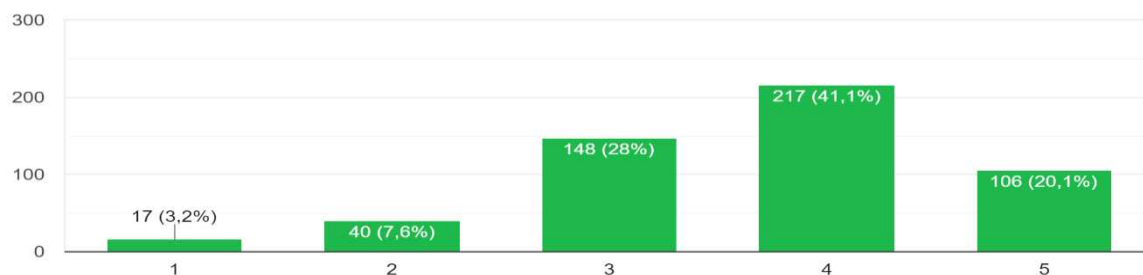
8. ábra. Mennyiben tükrözte a prezentáció az órán átvett tananyagot?

Forrás: Saját szerkesztés, 2023

Kérdőívünkben a hallgatói hozzáállásra és motivációra is kíváncsiak voltunk. Ezekre vonatkozóan két kérdést (9. kérdés, 10. kérdés) tettünk fel. A 9. kérdésre (*Mennyiben készült fel minden órára?*) önbevallás alapján adott válaszok értelmében a hallgatók 20,1%-a 5 pontot adott saját órai készülésére, míg a többség, a hallgatóknak majdnem a fele (41,1%), 4 pontra értékelte a felkészülését az órákra. ~~3 pontot~~ 28% adott magának 3 pontot, 7,8% két pontot, és míg 3,2% egy pontra értkelte a felkészülését (9. ábra). Az eredmények alapján megállapítható, hogy a hallgatói felkészülés, hozzáállás területén sokat kell javulnia a hallgatóknak.

Mennyire készült fel minden órára?

528 válasz

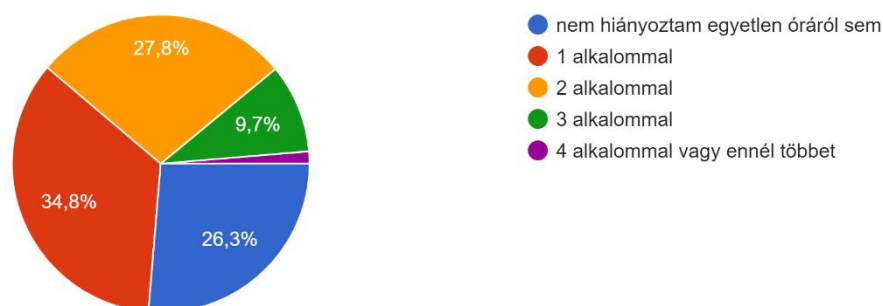
9. ábra. Mennyire készült fel minden órára?

Forrás: Saját szerkesztés, 2023

A 10. kérdésre (*Mennyit hiányzott a nyelvóráról?*) kapott válaszok alapján az óralátogatási aktivitás megfelelő: a hallgatók 26,3%-a egyetlen alkalommal sem hiányzott az órától, 34,8% csak 1 alkalommal, 27,8% 2 alkalommal, 9,7% 3 alkalommal, 1,4% pedig 4 alkalommal nem jelent meg az órán (10. ábra).

Mennyit hiányzott a nyelvóráról?

528 válasz

10. ábra. Mennyit hiányzott a nyelvóráról?

Forrás: Saját szerkesztés, 2023

Célunk a hallgatói motiváció, az órárajárás és az órai jelenlét javítása, ezért a 11. kérdésünk arra vonatkozott, hogy mi motiválná a hallgatókat abban, hogy minden órán részt vegyenek és készüljenek az órára, azaz sikeres nyelvtanulóvá váljanak. Az alábbiakban közöljük a hallgatók reprezentatív válaszait.

A hallgatókat motiválná, ha kreditet kapnának az óra teljesítéséért, ha lenne minden órán órai katalógus. Szeretnének magasabb óraszámú nyelvoktatást, több nyelvórát. Hatékonyabbnak tartják a nyelvtanulást, ha kisebb létszámú, csoportokban tanulhatnak, illetve ha a hallgatókat nyelvtudásuk szerint csoportbontással kezdő vagy haladó csoportba osztják be. Többen tanulnának második idegen nyelvet.

Motiváló hatásúak azok a tananyagok, tankönyvek, amelyek a szakhoz közelálló szakmai tananyagokat és témákat dolgoznak fel. Pozitív hatása van, ha az órán használt tananyag munkafüzettel, szószedettel és egyéb digitális oktatási segédletekkel egészül ki. Kiemelten motiváló számukra a tananyag és az ismeretlen szavak megbeszélése, a sok gyakorlás, az ismétlés, a játékos, interaktív és kreatív feladatok, az online tesztek, valamint a szóbeli kommunikáció, a beszédkézség illetve a hallott szöveg értésének a fejlesztése és a nyelvtani szabályok gyakorlása. Néhányan szeretnék, ha a szóbeli tételek kidolgozásával felkészítenénk őket a Zöld Út Nyelvvizsgára, mások szeretnék külön órát, esetleg korrepetálást vagy konzultációt akkor, ha le vannak maradva a többiekől.

Fontos számukra a folyamatos és következetes órai számonkérés, teszt, értékelés, akár pontszerző házi feladatokkal. Vágynak a tanári visszajelzésekre, a beszélgetésekre, az elismerésre.

Motiváló a számukra a jó társaság, a kellemes, laza, bátorító tanórai légkör. Szeretnék, ha a nyelvóra időpontja korai időpontokban lenne, például, hogy ne péntek délután 6-ig tartson. Nem szeretik, ha a nyelvórák tömbösítve vannak megtartva, és gátolja a folyamatos nyelvtanulást, ha a nyelvóra más tanórákkal, például kötelező terepgyakorlattal ütközik. Nem segíti a nyelvtanulást az, hogy nagyon sok az egyéb egyetemi tanulnivaló, és az sem, hogy a tanulás mellett a hallgatók többségének dolgoznia is kell.

A külföldi tanulási lehetőség, vagy angol nyelvű cégeknél teljesített gyakorlat ösztönzi a hallgatókat a nyelvtanulásban. Az SNI-s hallgatók megemlézték, hogy szívesen járnának nyelvórára, ha a nyelvórán alkalmazott módszertant az SNI-sek képességeihez igazítanák a nyelvtanárook.

Köveztetések és javaslatok

Összességében megállapítottuk, hogy a hallgatók elégedettek a szaknyelvi órák tartalmával és a nyelvtanárok felkészültségével, hozzáállásával és az oktatás módszertanával. Az egyetemi hallgatók a szakjukhoz kapcsolódó szaknyelvet szeretnék tanulni, kiemelik a szóbeli társalgás és a nyelvtan fontosságát. Fontos számukra a tanári magyarázat, az órai gyakorlás és ismétlés, valamint a rendszeres és folyamatos számonkérés. Kéri, hogy legyen szaknyelvi jegyzet, lehetőleg jól strukturált szószedettel és munkafüzettel. Hatékonyabban tanulnak digitális eszközökkel, interaktív, játékos feladatokkal. A nyelvtanár kedvessége és segítőkészsége kiemelten fontos és motiváló számukra, ez még fokozottabban így van, ha SNI-s hallgatóról van szó. A szaknyelvtanulásban motiválná őket, ha több nyelvóra lenne a tantervben, ha a nyelvórák kreditesek lennének és ha megfelelő órarendi időpontban lennének megtartva (lehetőleg ne késő este, és ne ütközzenek más tantárgyakkal). A nyelvórán szívesen készülnek a Zöld Út szakmai nyelvvizsgára. Megállapítható azonban, hogy a szaknyelvtanulás és oktatás helyzete több, mint két évtizede változatlan, ugyanazokkal a problémákkal nézünk szembe továbbra is (Veresné Valentinyi 2011: 99–103).

Hivatkozott források

- Asztalos, R., – Bánhegyi, M., – Fajt, B., –Pál, Á., – Szénich, A. (2021): Hallgatói visszajelzések a kényszerátváltásra való átállásról és a digitális módszertani megújulásról az egyetemi szaknyelvoktatásban: egy kérdőíves felmérés tanulságai. *Iskolakultúra*, 31(6), 84–100.
- Bárdos, J. (2000): *Az idegen nyelvek tanításának elméleti alapjai és gyakorlata*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

- Einhorn, Á. (2022): Az idegennyelv-tanítás célja és tartalma a felsőoktatásban. In: Modern Nyelvoktatás 26. 3.4. szám. 6-26. <https://doi.org/10.51139/monye.2022.3-4.6.26>.
- Kóris, R., – Pál, Á., (2022): A hallgatói munka értékelésének újragondolása a hazai felsőoktatásban tanító szaknyelvoktatók körében végzett kérdőíves felmérés tükrében. Modern Nyelvoktatás 2022/1-2. <https://doi.org/10.51139/monye.2022.1-2>
- Kurtán, Zs. (2001): A szaknyelvoktatás tervezése nemzetközi kontextusban. In: Iskolakultúra (2001/8). Letöltve: 2023. június 20. forrás: http://real.mtak.hu/61042/1/EPA00011_iskola-kultura_2001_08_079-086.pdf.
- Pál, Á. – Kóris, R. (2021a). Kihívások és perspektívák a hallgatói munka értékelésében: európai szaknyelvoktatók tapasztalatai a kényszertávoktatással kapcsolatban. Iskolakultúra, 31(6), <https://doi.org/10.14232/ISKKULT.2021.06.35>
- Pál, Á. – Kóris, R. (2021b): LSP teacher perspectives on alternative assessment practices at European universities amid the COVID-19 crisis and beyond. In: Chen, J. (szerk.): Universities amid the COVID-19 crisis and beyond. https://doi.org/10.1007/978-3-030-84067-9_24
- Sándor, E. – Szirtesné Kiss, Á. (2016): Kooperatív tanulás a szaknyelvoktatásban: egy módszertani kísérlet tapasztalatai. In: Módszertani kísérletek a nyelvoktatásban – motiváció és eredményesség. Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest, pp. 217-226.
- Veresné Valentinyi, K. (2011): Kérdőív a szaknyelvoktatás hatékonyságának javításáról a SZIE gödöllői karain. In: Fata, I. – Veresné Valentinyi, K. (szerk.): Szaknyelv és Szakfordítás. Tanulmányok a szakfordítás és a fordítóképzés aktuális témáiról 2010–2011. pp. 99–103.
- Veresné Valentinyi, K. (2011): Kérdőív a szaknyelvoktatás hatékonyságának javításáról a SZIE gödöllői karain. In: Fata, I. – Veresné Valentinyi, K. (szerk.): Szaknyelv és Szakfordítás. Tanulmányok a szakfordítás és a fordítóképzés aktuális témáiról 2010–2011. pp. 99–103.

Szerző(k)

Veresné Valentinyi Klára

ORCID: [0000-0002-5818-1129](https://orcid.org/0000-0002-5818-1129)

Dr. habil., PhD

egyetemi docens

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet, Idegen Nyelvi Tanszék

A műre a Creative Commons4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: [CC-BY-NC-ND-4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

